

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se
primesc.
Manuscrisuri nu se restituie.
INSERATE
se primesc la Administrațiunea în
Brașov și la următoarele
BIROURI DE ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukas Nachf.,
Nux. Augenfeld & Emeric Les-
ner., Heinrich Schalek, A. Op-
pelik Nachf., Anton Oppelik.
In Budapesta la A. V. Gold-
berger, Ekstein Bernat, Iuliu
Leopold (VII Erzsebet-közt).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
rie garmond pe o coloană 10
bani pentru o publicare. Pu-
blicar mai dese după tarifar
și învoială. — **EXCLAMĂ** pe
pagina 3-a o serie 20 bani

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Număr de Duminică 43.)

„GAZETA“ iese în lumina
Abonamente pentru Austro-Ungarie
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate ofi-
ciile poștale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 30, etajiu
I.: Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 6 cor.
Cu dusul în casă: Pe un an
24 cor., pe șase luni 12 cor.,
pe trei luni 6 cor. — Un esem-
pliar 10 bani. — Atât abona-
mentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 232. — Anul LXVIII.

Brașov, Vineri 21 Octomvrie (3 Noemvrie).

1905.

Cine cârtesce și cine bîrfesce?

Brașov, 20 Octomvrie v.

Am răspuns în câteva numere ale foiei noastre acelora, cari au ridicat grele invinuirii în contra noastră, fiind-că, împlinindu-ne sfânta datorie de publiciști români, am criticat și desaprobat purtarea politică a celor opt deputați români aleși astă iernă, cari fac parte din clubul naționalist nemaghiar dietal.

Am răspuns la aceste invinuirii și vom mai răspunde, ca să se facă lumină deplină, căci foile activiste, cari stau la dispoziția amintitorilor deputați, bîrfesc mereu în contra „Gazetei“, fără de nici un temei, ci, cum se vede și din vorbele lor pătimase, numai cu scop ca să-și răsbune, fiind-că le-am spus și le spunem: ați călcat și călcați neconținut principiile și programul partidului nostru național, er prin faptele vîstre vă depărtați tot mai mult de cărările adevărate ale politicii naționale române!

Noi, ceea-ce susținem, suntem obicinuiți a și dovedi. De aceea, de când au fost aleși acești așa diși stegari ai activității, am urmărit toți pașii lor și de câte ori au greșit, i-am avertisat. Li-am spus, că nu merg bine și în loc să folosescă cauzei noastre naționale îi vor aduce numai scădere și-i vor strica, decă nu-și vor îndrepta pașii după cum pretind adevăratele interese ale națiunii noastre. Am și arătat la fie-care cas ce s'a ivit, în ce stă după a noastră convingere greșela lor, dându-le astfel privilegiu, ca să-și potă recunoște rătăcirea.

După purtarea, ce au avut-o, amintitorii deputați mai ales cu ocaziunea desbaterei adresei în dietă, noi am fi fost în drept să-i declarăm de-adeptul de antinațional, după ce — cum s'au putut convinge cetitorii noștri din espunerile noastre amănunțite și lămurite — ei, în cunoscutul lor proiect de adresă au părăsit pe față bazele luptei noastre naționale și au îmbrățișat tot pe față acele principii fundamentale politice și acel sistem de legi dela 1848 și 1867/8, cu ajutorul cărora adversarii nîmului nostru au voit și voesc să repună limba și naționalitatea română.

Am fi fost în drept, dicem, să-i declarăm de antinaționali; n'am făcut-o însă, fiind-că am avut în vedere, că sunt începători în ale politicii naționale și i-am considerat ca pe nisce rătăciți, fiind pôte de unii și alții și rău sfătuiți.

Ca Români conștiențioși n'am putut să-i laudăm, când chiar și bîrbații politici independenți ai Sîrbilor și ai Slovacilor au condamnat purtarea lor din punctul de vedere național. N'am putut să-i laudăm și să-i lingușim, că au avut norocul său mai bine diș nenorocul să potă ține și ei câte-va vorbiri în dietă.

„Gazeta“ lucrăză deci cu cărțile pe față, fără de nici un gând ascuns, avînd în vedere numai binele și vii-

torul națiunii noastre. Decă deputații activiști dic, că ei sincer și cu abnegare de sine întesc la binele și fericirea nîmului și decă au inimă românească, atunci ar fi trebuit și trebuie să se bucure, că un organ național oțelit în lupte se ocupă de ei, le judecă cu bunăvoință, der cu rigórea imparțialității, faptele și le dă astfel o importanță, pe care ar trebui să nîsuască a-o merita.

Der cu părere de rău trebuie să repetim: deputații noștri activiști — înțelegem aici în deosebii pe aceia din ei, cari fac cea mai mare gură — nu se pórta în acest mod cuviincios, ci din capul locului s'au ridicat contra „Gazetei“ cu dușmănie invinundu-o și bîrfind contra ei fără nici o îndreptățire, și, ce este mai trist, fără de a-se fi încercat măcar odată să răsfrîngă, obiectiv și cu argumente, ceea-ce am susținut noi, pe baza experiențelor noastre despre purtarea lor politică națională.

Ce însemnăză și cum trebuie să judecăm pe acela, care, fiind dojenit de fratele său că a greșit, nu numai că nu-i răspunde cum se cuvine, nu numai că nici nu încercă de a-se apăra, ci îi răspunde rîstît și plin de răutate: „Ești un nebun, un cărtitor, cărcotaș, mă critică numai pentru ca să-ți stîmperi deșertăciunea, vrînd a-te arăta mai cuminte ca mine“.

Scie fie-cine din propria sa pățanie, că tot-déuna omul, care se scie vinovat, său care nu vré să asculte de sfatul fratelui său, răspunde la orice cuvinte de admoniare cu injurături și amenințări.

Astfel — cetitorii noștri sciu — s'a scris un articol lung, plin de injurături și amenințări în „Poporul Român“ din partea lui de Vaida-Voevod, care, mai puțin norocos, a rămas deocamdată pe din afară, numai candidat de deputat, der care, lăpădând propriile principii și convingeri de mai înainte, se face acum luntre și punte ca să scótă pe deputații activiști curați și fără de prihană în tot ce privesce politica națională română.

Ei bine! Acest „naționalist“ nu scie să răspundă nimic la toate câte le-a scris „Gazeta“ și foile slave „Branik“ „Zastava“ „Srbobran“ și „Narodnie-Noviny“, depre nădrăvniile deputaților „naționaliști“ și se năpus-tesce asupra „Gazetei“ dicînd, că nimeni nu mai ține sémă de ce scrie ea, că și-a pierdut tot rostul, că nu i-a fost pe plac nici pasivitatea așa cum a fost executată până acum, și că astăzi „cârtesce contra activității, numai de dragul cărtitului“, fără de a arăta mijlócele cu ajutorul cărora s'ar puté servi mai bine cauza națională.

La întrebarea, de ce deputații activiști au recunoscut de al lor principiu, după care toți locuitorii țării, fără deosebire de limbă, trebuie să se contopescă în națiunea maghiară unitară, nu răspunde nimic. Tot așa tace la întrebarea ce li-s'a adresat deputaților activiști, atât din partea dia-

rului nostru cât și din partea diarelor slave: de ce au primit în proiectul lor de adresă basa legilor ungurescî dela 1848 și 1867/8? Cu alte cuvinte, de ce au primit de sfinți ai lor constituționali pe Ludovic Kossuth și pe Francisc Deak?

De Vaida-Voevod ne impută, că am discuta o „politică de fantezie“, der nu vrea să vadă și să cunoscă, că politica ce o discută și o fac prietiniții săi activiști din dietă, este o politică nu numai de umilire, ci chiar de sinucidere națională.

Pôte să fie și de aceia, cari nu mai înțeleg, său nu mai vor să înțelegă rostul politicii „Gazetei“. Cea mai mare parte dintre ei cetesc pe lângă foile ungurescî numai pe cele activiste române, cari, fără a ne puté dovedi nimic, bîrfesc mereu contra organului nostru. Despre aceștia vom dice: cu atât mai rău pentru ei, decă umblă buimăciți și rătăciți, fără a scii cum stau în adevăr lucrurile.

Tótă forța activiștilor de legea nouă — facem anume deosebire între activiștii sinceri aderenți ai programului național, cum erau mai demult, și între noii activiști din era lui Tisza și a lui Kristoffy — stă în aceea, că bat toba cea mare electorală. Ei sub activitate înțeleg: să alegem! Ce o fi după aceea, e altă socotela, căci vedem că Mihali și soți au pornit de la Sibiu cu programul de la 1881 și cu enunțaiunile dela 1905 subsuoră. Der lucrul naibii! Când s'au așezat în scaunele pomposului parlament, pe care nici acuma n'au încetat să-l admire, și au pus hărțile pe pupitrele dinaintea lor, s'au pomenit că actele și programele conferențelor naționale române s'au prefăcut ca prin farmec în vrafuri de legi vorbiri și scrisori de ale lui Kossuth și Deak.

Și deodată — ca apostolii, după ce s'a lăsat peste ei limbile de foc — activiștii noștri, incremeniți de ceea-ce vedeau în „casa cea mare, falnică și frumoasă ca din povești“, începură a grăi în duhul marilor apostoli ai unguurismului, Kossuth și Deak.

De-atunci li s'au împăiangenit ochii pentru toate ființele, ce se învîrtesc în sferile vieții de toate zilele și n'au fericirea să petrecă în societatea smeilor și paraleilor din „casa țării“. Nu-i mirare, decă în starea această sufletescă buimăciată, ei și-au pierdut aproape cu totul măsura ochilor și calculul minții pentru trebile noastre naționale, și decă „Gazeta“ cea veche, care odinioară a dat piept cu nisuițele antiromănesci ale lui Ludovic Kossuth și Deak, li-se pare deodată așa de străină de ei, de aspirațiunile lor, și o declară chiar de „Gazeta a disidenților“.

Ni s'a mai diș între multe altele, că am „cărți contra activității, numai de dragul cărtitului“. Adecă cei din tovărășia activistă ne judecă după ei înșiși, cari alaltăieri erau încă pasiviști infocați, devenind apoi activiști cu părăsirea programului național, și astăzi, cum dovedesc proie-

cul lor de adresă, au ajuns a fi chiar propagatorii ideii de stat maghiar între Români.

Ce va să dică a „cărți contra activității numai de dragul cărtitului?“ De Vaida-Voevod va crede, că cu vorbăria această stupidă ne-a dat o lovitură cumplită. Adevărat, că cetitorul neinformat al foiei „Poporul Român“, unde se scrie astfel despre noi, va fi inclinat a crede mai mult celor ce au scris, decăt nouă, pe cari pôte puțin îi cunósce și nu-i scie aprecia cum se cade. Tocmai de aceea trebuie condamnat îndoit modul de invinuire fără dovești a celor ce ne critică astfel.

Ce am avut și ce n'am avut noi cu activitatea, ca tactică politică, este și rămâne o cestiune cu totul aparte și de sine stătătoare. Când însă am pășit la judecarea faptelor deputaților activiști, nu nă-a mai preocupat cestiunea cu privire la tactica activității, ci ne-am întrebat numai, cum se pórta, după ce au intrat în dietă, acești activiști, cari se dau de Români naționaliști și de aderenți ai programului național român? Și am aflat și am dovedit, că s'au purtat cât se pôte de rău, atât ca Români, cât mai vîrtos ca membrii ai partidului național român, arătând cum în proiectul de adresă au părăsit principiile și programul național. Însemnă această „a cărți numai de dragul cărtitului?“ Și încă ni-se mai impută, că n'am arăta mijlócele cu ajutorul cărora s'ar puté servi mai bine cauza noastră națională.

Apoi de, nenisorilor! Prea sunteți grei la ureche, prea vă faceți proști, ca să scăpați de răspundere cu una cu două. Când cineva rătăcesce și fratele lui vine și-i spune, să se întorcă pe cărarea cea dréptă, atunci ore nu i-a arătat mijlocul, ca să potă ajunge sigur la țintă? Cum pôte un diar român să servescă mai bine cauza națională română, de cât îndrumând pe cei ce s'au angajat în lupta națională, pe cărările cele adevărate și singure mîntuitoare?

De ce deputații noștri activiști nu vor să-și recunoască greșala și stăruie morțiș pe lângă păcatul mare, ce l'au săvîrșit, blamând cauza și interesele noastre naționale în dieta țării?

De ce, cum vedem acuma, merg până a-și vota unii altora în adunările de popor, ce le aranjază tot ei, incredere și mulțumire, pentru-că au lovit în față, în proiectul lor de adresă, cinstea noastră națională?

Pe noi nu ne înșală vorbele și frazele, de cari se folosesc d-lor în scris și în vorbiri, ci noi îi judecăm după fapte, cumpănind ce e negru pe alb, și privind la direcția și spiritul ce vor să le propage în popor. Acel spirit pôte să fie înrudit cu al lui Kossuth și Deak, der spirit curat românesc nu e și cu atât mai puțin național românesc!

Acésta am dovedit-o și suntem gata a o dovedi ori și când, chiar cu faptele și vorbele lor.

Programul guvernului Fejervary.

Sămbăta trecută ministrul președinte br. Geza Fejervary și-a desfășurat programul înaintea unei deputațiuni a unui cerc electoral din Budapesta. Eță punctele programului prin care Fejervary vră să fericescă țera și s'o scôtă din harababura în care se află ađi:

Cel dintăiu punct e sufragiul (votul) universal secret după comune și direct. La realizarea acestei reforme electorale vor fi luate cu grije în cumpănă cautele cerute de interesele de stat și naționale. Toți cei ce au împlinit 24 ani și știu ceti și scrie, vor avé dreptul de vot. Numărul alegătorilor se va întrei.

În ce privește terenul militar, Coróna a sporit și până acum pretensiunile naționale. Cultivarea ofțerilor se va face în direcție națională maghiară pe o basă largă. Maj. Sa a ordonat deja *introducerea limbii maghiare ca limbă exclusivă de propunere și examinare* pentru o parte mare a obiectelor de învățământ în școlile militare. Se face tocmai acum transferarea ofțerilor maghiari la regimentele ungare. Autoritățile militare sunt datore a primi și acte redigiate în limba maghiară. Prerogativele limbii maghiare în armată sunt asigurate. S'a pus mare pond pe executarea dispozițiunii, care are de scop a se face distincție puternică între limba maghiară și celelalte limbi; anume, *naționalitățile nemaghiare*, deși limba lor maternă nu e maghiară, în serviciul militar vor fi educate și instruite în limba maghiară, decât pe lângă limba lor maternă, știu încâtva și unguresce, așa că în scurt timp în partea ungară a armatei limba de instrucție va fi exclusiv cea maghiară. Se va regula și cestiunea insigniilor corăpunător dreptului public ungar. Se va sistema serviciul activ de 2 ani și se va face revisuirea legii militare.

Pe terenul economic guvernul e pentru susținerea comuniunii vamale cu Austria, până la 1917, când apoi se va puté introduce teritoriul vamal independent, decât împrejurările de atunci vor corăspunde acestei instituțiunii. Va face guvernul *politică agrară* în stil mare. Va cumpăra complexe mari de moșii, ca să le parceleze și să le vëndă micilor proprietari. Se va îngriji guvernul de ușurarea sarcinilor ce apasă proprietățile mici și mijlocii.

Pe terenul social va *revisui legea industrială*, va regula raporturile de drept ale muncitorilor, ale oficianților privați și ale impiegatilor comerciali și va lua serviciul sanitar în îngrijirea statului.

Pe terenul justiției va regula dreptul privat, va reforma procedura procesuală civilă, va revisui codul penal și legea comercială etc.

Pe terenul financiar va introduce reforma dărilor directe și a dărilor de consum, va asigura minimumul de asistență, ușurarea sarcinilor pentru micii proprietari,

va regula competențele stolare și dările bisericesci.

Pe terenul instrucțiunii publice va introduce *instrucția poporală generală obligătore gratuită* așa, ca susținătorii de școle să fie despăgubiți din budgetul statului pentru cheltuelile lor școlare. Una din năsuințele guvernului pe acest teren va fi, ca *instrucția limbii statului în școla poporală să dea rezultate depline* în interesul bine priceput nu numai al statului, ci și al cetățenilor de limbă nemaghiară. Va îmbunătăți salarele învățătorilor și va *revisui legea pentru școlile poporale*. Va introduce *calificația generală de stat pentru învățători* (adecă desființarea preparanșilor confesionale).

În fine va executa §-ul 3 al legii XX din 1848, va rezolve cestiunea congruei și a autonomiei catolice, va regula salarele funcționarilor de stat, municipal și a celor de la căile ferate, și va trece *administrația municipală și comunală în mâna statului* prin numirea de cătră stat a funcționarilor.

În vorbirea de introducere a acestor puncte de program, ministrul Fejervary a declarat, că programul guvernului a obținut aprobarea prealabilă a Corónei și séu va câștiga o majoritate în dietă pentru el și atunci crisa constituțiunii a dispărut, séu nu va câștiga o astfel de majoritate și atunci va urma disolvarea dietei și apelul la voința națională (adecă alegeri noue).

Lupta în comitate.

Congregația comitalului Brașov.

La 28 Octomvrie n. s'a ținut congreagația comitatului Brașov. Ședința a fost deschisă de d-l fișpan Dr. G. Székely, spunând, că în împrejurările de față și-a înaintat demisiunea la guvern, se crede dator însă a conduce mai departe afacerile, ce i-s'au încredințat și de a nu părăsi postul, până ce nu i-se va fi primit dimisiunea.

A urmat cetirea raportului administrativ asupra celor din urmă 6 luni, de cătră d-l viceșpan Dr. F. Jekel, după care d-l avocat I. Lengru a adresat viceșpanului o *interpelare în cestiunea ordonanțelor* din August ale ministrului Lukacs, privitoare la *instrucția limbii maghiare în școlile poporale*. Ordonanțele acestea, dice d-l Lengru, amenință viitorul școlilor noastre confesionale. Ministrul a trecut peste marginile trase de legi când cere, ca școlarii să-și exprime cugetările corect în limba maghiară. Interpelantul întrebă, decât este aplecat d-l viceșpan a pune la ordinea ășilei în proxima ședință ordonanțele amintite, ér până când se va pronunța reprezentanța comitatensă, este aplecat a dispune, ca ordonanțele acestea să nu se execute pe teritoriul comitatului?

Viceșpanul răspunde, că ordonanțele din cestiune au fost discutate temeinic în șinul comisiunii permanente și s'a decis, ca ministerul să fie rugat a-și modifica respective a-și lămuri câteva puncte din ele.

Interpelantul declară, că nu póte lua la cunoștință răspunsul. Majoritatea l'a luat la cunoștință.

Advocatul și deputatul Dr. Zakarias încă a făcut un șir de interpelări, între cari și aceea, că guvernul a luat în timpul din urmă dispozițiuni, ce taie în cercul de drept al municipiilor. Anume, trimiterea biletelor și conchemarea la miștie prin postă, cu încunjurarea autorităților administrative. Gata e viceșpanul a refusa executarea ordonanțelor anticonstituționale ale guvernului și a refusa în deosebă trimiterea la visterie a dărilor plătite de bunăvoie și a respingere pe cruciții ce se anunță de bună voie? — Viceșpanul a răspuns, că nu are nici un motiv de a refusa executarea ordonanțelor ministeriale. Răspunsul a fost luat spre scire.

După acesta a urmat o discuție interesantă asupra *reprezentărilor și curenților* sosite de la alte municipii în cestiuni economice și politice. Cel dintăiu a luat cuvântul avocatul și deputatul koșutist Dr. Zakarias, cerând să se cetescă cel puțin vre-o patru din aceste reprezentări.

Adunarea însă decide, să nu se cítěască nici una, pe motiv că comisiunea administrativă le-a desbătut și a propus, ca să se ia simplu la cunoștință. Motivele acestei hotăriri le-a deslășurat d-l viceșpan.

Dechantul Moor declară, că el și șoții lui nu sunt mulțumiți cu propunerea comisiunii, dér ca să nu se turbure buna înțelegere între locuitorii comitatului, e gata a-se mulțumi cu precizarea punctului séu de vedere. Cere însă, ca în ce privește curența, care vorbesce de audiența împărătescă de la 23 Septemvrie, adunarea să enunțe, că ia cu regret la cunoștință cele petrecute în cea audiență.

Dr. Zakarias ia cuvântul și presentă o moțiune cerând, ca congreagația să decidă, că nu are încredere în guvernul Fejervary, să refuze executarea ordonanțelor ilegale ale guvernului și să interđică orașului Brașov și comunelor din jur a înainta visteriei dările de stat plătite de bună voie, precum și înmânarea biletelor de convocare a recruțiilor, cari se anunță de bună voie, că dorește imediata convocare a dietei și numirea unui guvern din șinul coalițiunii etc.

Carol Adam, avocat, spune că municipiul Brașovului vră să stea departe de ori-ce pasiune de partid și n'are causă de a vota pentru séu contra reprezentărilor, nici de a sprijini coaliția, al cărei ideal este de a maghiarisa și subjuga naționalitățile nemaghiare ideei de stat național. În interesul buneii înțelegeri însă vorbitoarul recomandă, ca adunarea să primescă propunerea lui Moor și să declare, că ia cu regret la cunoștință cele petrecute în audiența de la 23 Sept., deși de atunci Coróna a dat asupra lor o lămurare satisfăcătoare.

Urmă la cuvânt d-l Dr. A. Mureșianu în numele membrilor români ai congreagației. D-sa constată, că în ceea-ce s'a vorbit mai înainte, se reoglindează pe deplin crisa gravă politică prin care trecem. În vorbirile celor doi oratori maghiari se exprimă cele două direcții adverse, ce sfășie ađi pe Maghiari în două tabere. Dacă Maghiarii se combat ađi divisați în două tabere, nici una din aceste nu se póte și nu e în drept a-se aștepta la sprijinul naționalităților, ale căror interese de viață și unii și alții le-au luat în deșert și le-au desconsiderat sistematic. A sosit momentul, ca să recunoscă Maghiarii, de ori-ce

partid s'ar ținé, că nu sunt destul de tari pentru lupta ce au început'o, fiind-că în împrejurările date nu pot conta la sprijinul și simpatia popórelor conlocuítore nemaghiare. Nu numai odată au răsunit în sala acesta municipală, ca și în alte multe din țera, cuvinte admoniatore la adresa Maghiarilor. Nimeni nu li-a dat însă ascultare, ci orgiile despotismului de rassă au devenit tot mai mari și provocátore. E deci de datorie naționalităților a-și reculege forțele și a cumpăni bine ce fac și cu cine merg, căci e clar și neîndoios, că cu dușmanii declarați ai existenței lor, ori ce ar fi, nu pot merge. Românii îndeosebi trebuie să fie pe pază și să-și dea bine seamă de situațiunea lor politică, mai ales acum când suntem în ajutorul unei alte epoce. D-l Dr. A. Mureșianu citește apoi *declarația* făcută în numele membrilor români ai congreagației.

În declarațiune se constată între altele, că Românii nu pot admite, că cei cari au ađi majoritatea în parlament representă voința totalității locuitorilor țerii, pe câtă vreme se știe, că majoritatea locuitorilor Ungariei și Transilvaniei, naționalitățile nemaghiare sunt aprópe excluse prin legi și practice nedrepte din parlament, și pe câtă vreme tot sistemul de guvernare se basază pe năsuința de a-le desnaționalisa și contopi cu rassa maghiară. Chiar postulatul limbii de comandă maghiară isvoresce din dorința de a puté realisa mai ușor ținta utopică a statului național maghiar. Năsuințele aceste le nutresc și cei din tabéra maghiară adversă, cari sunt ađi în minoritate. Tóte guvernele unguresci au lucrat în direcțiunea de a despoia popórele nemaghiare din țera de drepturile lor naționale și de a-le aservi prin asimilare, tóte au atentat la existența națională a acestora. Nici guvernul Fejervary nu face excepțiune în privința acesta, dovadă ordonanțele ministrului Lukacs, prin care se urmăresc aceeași politică de maghiarisare față cu naționalitățile nemaghiare.

Din considerațiunile aceste membrii români ai congreagației, aderenți ai partidului național român, declară, că nu pot sprijini și nu se pot alătura la apelul de rezistență pasivă a municipiilor ce merg cu coaliția, căci lupta acestora este periculoasă pentru țera, fiind de natură a învrăjbi populațiunea ei; ér în ce privește guvernul Fejervary, pe câtă vreme acesta nu se va lăpăda de politica nefastă a maghiarisării forțate, nu putem avé încredere în el, ci trebuie să observăm față cu acest guvern o atitudine hotărât opozițională.

Declarația încheie dicând, că crisa periculoasă ce bătue țera nu se va puté rezolva cu succes și în mod durabil, decât numai decât se va părăsi cu totul sistemul de guvernare basat pe absolutismul de rassă și decât se va introduce un regim de dreptate și de libertate, care să îmbrățișeze tóte popórele țerii prin respectarea cea mai consciențioasă a egalei îndreptățiri naționale, un regim sub care să fie toți egali, nu însă unii cei căpătuți, ér ceilalți cei asupriți.

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Pribeții.

(Nuvelă)

Om, om odată, de dece-ori om. Suflet curat, muncitor cinstit, bou de jug și cal de bătae al ciocoilor cu cuprinsuri cuprinse, al veneticilor cu gânduri lacome de mbogățire — om era Radul nimėnui.

Și-a deschis ochii în pădure, păzind turmele, și-apoi și-a tîrfit ășilșorele muncind din greu cu palmele argat de curte.

Așa era bine, pentru-că așa trebuia să fie. Când n'ai o brazda, unde să-ți pui plugul, atunci îl pui în brazda altoia cu mai multă mănăie încă — și Radu avea câte-odată atăta mănăie, că era gata să răstórne pământul din temelie.

Așa era bine!... Ești născut lângă pământ și ție ție dat să-l răscolesti, ér decât el nu-ți dă nimica, ești mulțumit

să-i dai tu, de diminéța și până séra, cea mai curată a brațelor tale jertfă, — și tot nu te desparți de el.

Așa e satul Fundeni, așa sunt ómenii din Fundeni. Țin la pământ ca la șufletul lor. Nu e al lor, și cu atât țin mai mult.

Casă, — vatră, curte și grădină 'n préjmă — are fie-care. Pogóne — două până 'n trei, risipite pe cóstele satului — mai au unii rămășite din pământul de atâtea-ori trunchiat, dat de slăvitul Vodă Cuza.

Ori-cât de calicit ar fi însă un om, nădăjduesce totuși în ivirea unor ășile mai bune, și asta-l ține. Când însă nici de codrul de mămăligă nu te poți bucura în tihnă, după-ce l'ai căștigat cu atăta trudă; când nici nóptea nu ție-o odihnă capului; când n'ai pe niminea și nimeni nu te are; când nu poți fi stăpân, pentru-că ești stăpănit, — atunci... atunci șufletul tēu... atunci tu, șuflete, vrăi să fi și tu șuflet?! Din înșosirea și șfiala lăca-

șului tēu trudit, vrăi să te ridici, vrăi să cuprinđi ceva din lumea ta?!

Điua ca și nóptea Radu nu se putea simți liniștit. Il frământa atăta sbucium... Un noian de gânduri se învrăteau în capul lui, ca să dea sbor unor nădejdi, și nu puteau; dér el era om și șom trebuia să fie, cu casa și cu masa lui, ér cine stă șufletelor curate în drum, acela stă în drumul lui Dumneșeu!

I.

Sórele lui Prier s'a coborît cătră apus. De pe crésta pădurii, din zare, trimite încă raze obosite în tótă valea împestrițată de căsuțe albe, risipite prin maidanuri séu prin văi rėcoróse, acoperite cu tufe, unde așa de frumos se aude șopta isvórelor.

Satul pare că iese din amórtelă: de pe potecile șerpuitoare ale cóstelor, séu dinspre luncă se ivesc muncitorii singuratici, ori în cete, cu sape, cu topóre séu cu cóse la spinare, cu fețe arse, brăzdate de urme de sudóre și cu frunțile senine,

ca ceriul sub care asudă de diminéța până séra.

Pe muchia dealului, despre pădurea Corbėnca, cărduri-cărduri de vite cobóră șlene, frunzărind câte o tufă de pe marginea drumului, ér pe urma lor vin păștorii, cântând din gură și fluer tótă jalea și dorul, ce-i stăpănesce.

*

Mai tărđiu, când sórele scăpătase, când tóte vitele din pădure intraseră în sat, Irina lui Boțonea își mai păzea caprele în marginea pădurii. „Tu ești învoit la ciocoitu cu atăta și-atăta pe vară și stăpân ești să pasci vitele điua ca și nóptea“. Ér decât caprele acestea n'ar mai trebui mulse, apoi Irina ar fi în stare să le pască până în mieđ de nópte, pán' la điua chiar, pentru-că vorba-i vorbă, și Radu e om, care se ține de vorbă.

Caprele, cățarate prin tufiș, întind crăcile pentru mugurii, ér ea stă îngăndurată pe o buturugă de la marginea poieni.

Din inima pădurii drumul iese în

D-l Dr. *Mureșianu* a cerut, ca declarațiunea Românilor să fie trecută la procesul verbal, ăr în ce privește propunerea d-lui Moor, sprijinită de adv. Adam, declară că Români nu o părtinesc și sunt numai pentru luarea la cunoștință a curendelor în înțelesul hotărârii comisiei permanente.

D-l N. *Bogdan*, cerând cuvântul, spune că d-l Dr. *Mureșianu* a precizat foarte bine punctul de vedere al Românilor. Ii pare rău, că noi, ca congregațiune compusă din naționalități, nu putem veni în ajutorul d-lui Moor și a Maghiarilor și nu le putem pune pe rană acel balsam, care se aline durerea cauzată în audiența de la 23 Sept. Sistemul de guvernare, care de deci de ani e un izvor de suferințe pentru naționalități și tractarea mașteră de care au avut parte mai ales Români, i-au ținut departe de viața parlamentară și nici odată n'au privit în parlamentul din Pesta pe adevărații reprezentanți ai poporului nostru. Vorbitorul se alătură, drept aceea, la declarația făcută de d-l Dr. A. *Mureșianu*.

Desbaterea se închide și se aduce la votare propunerea comisiei permanente, care se primesc unanim. Se pune la vot apoi amandamentul d-lui Moor și Adam. Români cu mulți membrii sași au votat de astă-dată contra.

Congregația extraordinară a comitatului Sibiu.

Martă în 31 Oct. n. congregația comitatului Sibiu a ținut o adunare extraordinară. La locul prim al ordinei de zi a fost alegerea membrilor în comisiunea administrativă a comitatului.

Se știe adecă, că membrii acestei comisii (8 Sași și 2 Români: d-nii P. *Cosma* și D. L. *Lemenyi*) și-au dat demisia din prilejul cunoscutului ordine ale ministrului de culte *Lukaacs*, privitoare la înțelegerea învățământului limbii maghiare în școlile populare. Membrii acestei comisii au decis în ședința din luna trecută să pună ordinele ministrului ad acta și să nu le execute. Fișpanul *Thalmann* însă, care a presidat această ședință, a declarat, că în contra hotărârii luate, va duce în îndeplinire aceste ordonanțe. Atunci cei 10 membrii și-au dat demisia și au părăsit ședința, lăsând în sala de ședință pe fișpanul, pe inspectorul școlar și încă pe alți 4 funcționari.

În ședința de Martă a congregației comitatului înainte de ce s'ar face alegerea noilor membri a luat cuvântul membrul Dr. *Albert Arz v. Straussenburg*. Într'un avântat discurs vorbitorul a istorisit cauzele pentru cari au demisionat cei 10 membri, aprobând din toate punctele de vedere puercederea lor.

„Nu e destul — a zis d-l Arz — că din dările plătite de noi statul susține școlii, în cari nu se învață în limba noastră maternă, acum cei de sus vrău să ne facă imposibil ca să susținem din proprii noștri bani, școlii, în cari se crescem copii noștri în limba mamei noastre și se facem din ei cetățeni harnici. Prin introducerea a două limbi de propunere în școlile noastre, se nimicesc și se înăbușă progresul în cultură al Sașilor și al Românilor. Și acesta o face ministrul de culte, a cărui cea mai sfântă datorință este, să promoveze pe toate căile posibile cultura poporului. A ne opune acestei acțiuni e datorința noastră. Așa au înțeles și membrii comisiei administrative chemarea lor, când au depus mandatele lor.

Nu propun ca să le strigăm acestor bărbați „Să trăiească“, ci cea mai dreptă manifestare a noastră, prin care arătăm că consimțim cu ei, este *să-i alegem din nou*. (Strigăte vii de „Hoch“ și „Să trăiească“.)

Primindu-se propunerea, au fost din nou aleși cei 10 membri demisionari. între cari și d-nii P. *Cosma* și D. *Lemenyi*.

Pentru studierea reprezentațiilor și curendelor de conținut politic,osite la adresa comitatului, s'a ales o comisiune constătătoare din membrii Dr. *Wolff*, A. *Gottschling* și Dr. *Lemenyi*, cari vor raporta despre acestea în proxima adunare generală a congregației.

Congregația comitatului Arad.

În congregația comitatului Arad, ce s'a ținut luni, d-l *Vasile Goldiș* a prezentat o moțiune cerând, ca *reprezentanța municipală se desaprube ordonanțele ministrului de culte Lukaacs* și să facă pași la guvern pentru retragerea lor.

Comisiunea permanentă a propus respingerea moțiunii d-lui *Goldiș*.

Propunătorul român desfășurând motivele moțiunii sale a zis între altele, că numai prin lege se pot face dispoziții pe cari *Lukaacs* le face prin ordonanțe contrare legii. Confesiunile din țară au dreptul dispunerii de limba proprie. Ministrul ordonă însă să se învețe unguresca istoria, geografia și constituția. Cere, ca să fie scosă din vigore ordonanța comitatului privitoare la executarea ordonanțelor ministrului *Lukaacs*. Pentru propunerea acesta mai vorbesc Dr. *Suciu*, Dr. *St. C. Pop* și *Grofșorean*. La votare moțiunea d-lui *Goldiș* a fost respinsă cu 92 voturi față de 72 voturi ale Românilor.

Congregația comitatului Bistrița-Năsăud.

În congregația de toamnă a comitatului Bistrița-Năsăud ținută la 27 Oct. n. s'a decis la propunerea parochului săsesc *Karl Müller*, pe care l'a sprijinit în numele Românilor adv. Dr. *Gavril Tripun* a se adresa guvernului o remonstrație, cerându-se revocarea cunoscutelor ordinațiuni ale ministrului *Lukaacs*, referitoare la propunerea limbii maghiare în școlile populare.

Constituție în Rusia.

Cu ziua de 30 Octomvrie st. n. Rusia a intrat în rindul statelor constituționale. Sângele ce a curs în zilele din urmă pe străzile orașelor mari ale Rusiei, delănțuarea patimelor neînfrânate, cari amenințau cu sguđuirea temeiurilor marelui imperiu, luptele crâncene pentru drepturi și libertăți, au adus råde îmbelșugate pentru poporul imensului imperiu: *Țarul a dat poporului său constituție și libertate!*

Cine ar fi creșut, ca revoluțiunea din imperiul de la mēdă nopte, să se sfârșescă așa de curēnd; ca acel popor, care numai cu câteva zile mai înainte zăcea în sclăvie și era tirit în lanțuri la închisori și torturi, să scuture așa de grabă cătușa robiei seculare în care a gemut și să-și elupte libertatea deplină? Și etă s'a întâmplat, grație voinței Țarului *Nicolae II* și multămită aceluia bărbat de stat ingenios *Witte*, care după-ce a câștigat imperiului o pace onorabilă la *Portsmouth*, a lucrat din toate puterile pentru a câștiga în ora

supremă drepturi și libertăți pentru milioanele, ce însetau după dreptate și libertate.

Manifestul Țarului.

La 30 Octomvrie n. Țarul *Nicolae al Rusiei* a dat un manifest, care a apărut la orele 10¹/₂ din nopte și a fost primit cu nespūsă bucurie nu numai în *Petersburg*, ci și în celelalte orașe ale Rusiei. Etă acest manifest epocal:

— „Noi, *Nicolae II*, din îndurarea lui *Dumnezeu Țarul* tuturor *Rușilor*, *Țarul* *Poloniei*, marelui principe al *Finlandei* etc., aducem la cunoștința tuturor supușilor noștri următoarele:

„Turburările și mișcarea ce au izbucnit în capitalele noastre și n'numărăse alte localități, umplu de adēncă durere inima Noastră. Bunăstarea poporului este contopită inseparabil cu bunăstarea domnitorului și durerea domnitorului său. Mișcarea actuală amenință imperiul nostru cu disoluție națională și cu violarea integrității și unității lui. Misiunea Noastră de domnitor ne impune datorința sublimă, ca cu totă sciința, puterea și forța noastră, să accelerăm din răspuse în ceterea acestei mișcări periculose pentru stat. Când am dat îndrumări respectivelor autorități, ca să ia dispozițiunile necesare pentru încetarea conturburării ordinii, a esceselor și violențelor, și să ia mēsurī pentru apērarea populațiunii pacinice, — am aflat tot-odată necesar, ca în interesul succesului dispozițiunilor îndreptate spre liniștirea vieții publice, să dăm o direcție unitară activității autorităților supreme de guvernare.

„În urma tuturor acestora obligăm pe guvernul Nostru, ca voința noastră neschimbată s'o împlinescă în modul următor:

„1) Li-se dă locuitorilor imperiului bazele neclintite ale drepturilor cetățenesci, ce se întemeiază pe inviolabilitatea adevărată a religiei și a libertății cuvântului și pe libertatea de întrunire și asociare.

„2) Fără a-se întrerupe alegerile ordonate pentru *Duma* imperiului, și întru cât va permite timpul ce stă la dispoziție până la întrunirea *Dumei*, toate acele clase ale poporului, cari actualmente sunt escluse dela dreptul electoral, sunt îndreptățite a lua parte la legislativa *Dumei*. Condițiile introducerii dreptului de alegere universal vor fi stabilite de noul corp legislativ.

„3) Principiu fundamental neclatinat să fie acela, că fără aprobarea *Dumei* imperiale să nu pōtă intra în vigore nici o lege și ca aleșilor poporului să li-se dea posibilitatea de a controla neîmpiedecat legalitatea procederei autorităților numite de Noi.

„Ne adresăm cătră toți fiii creștincioși ai Rusiei și cerem dela ei, să-și aducă aminte de datorințele, ce le au față de patrie, să conlucre la încetarea turburărilor ne mai pomenite de aci și să-și dedice, împreună cu Noi, toate puterile la restabilirea liniștei și păcii.

„Dat *Peterhof*, 30 Octomvrie 1905, în al 11-lea an al domniei Noștre“.

Nicolae.

Memoriul lui Witte.

Contele *Witte* a adresat Țarului un memoriu cu privire la realizarea elementelor de libertate civilă. El relevă, că agitațiunea societății ruse nu este rezultatul unor imperfecțiuni parțiale ale regimului social-guvernamental, sēu rezultatul acțiunii reorganizate a elementelor extreme. Rădēcinile actualei stări de lucruri sunt forțe adēnci, ele au luat naștere din violarea echilibrului dintre aspirațiunile morale și dintre formele exteriore ale vieții societății rusesci cugetătoare.

Problema ce se pune aci, dice *Witte*, este de a-se ținti la binele maselor poporului. Realizarea unei astfel de ținte nu se pōte face imediat, căci nici un guvern din lume nu ar putē să pregătēsca deodată o populațiune de 135 milioane de omeni cu o vastă administrațiune, ca să primēsca deodată libertății.

Witte este de părere, că activitatea puterii trebuiesc să se bazeze pe sinceritatea absolută în darea libertății civile; pe lucrarea în deplină înțelegere a tuturor organelor guvernului; pe obținere de mēsurī de represiune contra unor acte cari nu sunt o amenințare pe față a societății și pe urmărirea acțiunilor, cari ar amenința în mod manifest societatea și statul.

Sciri imbucurătoare — nici decum „înrăstătoare“.

Timișoara, 30 Oct. 1905.

Permiteți-mi, On. d-le redactor, să spāl de pe Români de aici rușinea răspândită sub titulatura: „O școlă confesională română cu limba maghiară de propunere“, o notiță luată — admirabil! — de o fōie seriōsă din *Bănat*, citată de *DV*. — după o fōie de tot obscură nemțescă, și să Vē comunic purul adevēr în cauză. Etă-l:

Se știe că capitala de odinioară a *Bănatului*, adecă *Timișoara*, are 3 suburbii: *Fabricul*, *Maierile* (acum *Elisabetin* sēu „*Erzsébetváros*“) și *Iosefinul* (*Iosefstadt*). În toate aceste, — ca și în centrul orașului — se află și Români, de legea ort. orientală și în cele două suburbii dintăiu Români de rit oriental au biserici și școlē conf. Numai suburbial *Iosefin* nu are, ci creștincioșii din ele erau afiliați la biserica și școlă din *Maere-Erzsébetváros*.

poiană și de aici, cotind prin tufiș, începe să cobōre la vale spre sat.

„Uite-așa! Asta-i drumu pe care trebuie să s'arate *Radu*“.

Ea stă ce stă pe loc gânditoare — și gândurile ei sunt toate frământate în tremurul buzelor. N'are astimpēr, mereu se pōrtă de la o margine la alta a poienii, oprindu-se câte-o clipă în loc cu urechia așintită spre pădure, sēu cu ochii pe drum, sorbind din întunerecul năpētruns.

— „Mi-a spus sē-l aștept aici, ca să-mi spue... ce să-mi spună?... Putea prea bine să-mi spue aci în drum... Și nu mai vine. El o fi coborit în sat pe la rīpi și eu l'aștept aici... Dēr asta nu se pōte, căci *Radu* e om, care vorbește vorbă de om aședat... „Sē ne întâlnim la cruce!“ „Aici e crucea și eu îl aștept aici!“

Mai dādū rōtă caprelor și ședū ēr. — „O fi audīt și el de călugărie, de bōla mami... adecă ce mamă? de ce?... Mama aceea, care mereu te rōde cu vorba și nu te pōte răbda înaintea ochilor ei?... O fi mamă altora, dēr mie nu!“

Tot mai tare se inseroză și liniștea se face mai adēncă ca întunerecul. Tōte au amuțit, par'că numai ca să-i înțelgă vorbele și gândurile ei...

De-odată, din adēncul pădurii, se rupe un cântec, ce nu se pōte desluși, dēr care tot mai tare s'aude și așa de jalnic rēsună!

„E el, *Radu*!“

Fără să știe cum și când, a sărit după buturugă, alergă în marginea cealaltă a poienii și rēmase, ascultând ca fermecată, aci zimbînd, aci scaldându-i-se ochii n lacrēmī. Tēpană ca un lemn, cu mâinile peste piept împreunate, ascultă cu ochii pironiți în întunerecul pădurii.

Il aude și înțelege, că este el, și totuși tot mai mult ar vrē să înțelgă, că în adevēr el este...

Ca rēsvrătită din adēncurile ei rēsună pădurea de glasul pribeg al cântărețului și sunete jalnice se înalță și se pierd în slava negrei singurătății.

Caprele își ridică și ele, par'că întrebatōre, capetele și stau așa înțepenite,

prindēnd și ele din vraja întunecatului codru acest cântec omenesc, plin de înțelesul vieții și al dorului...

Ardă-vē foșul ciocoi,
Că sunteți așa rău soiū,
C'ați pus legi în tribunale
Pentru cei ce n'au parole!

Tōte ies ca din amōrtire la încetarea cântecului, apoi de-odată se arată la cotitura drumului *Radu*, de după tufiș, cu o traistă de merinde, virită pe cōda toporului.

Înalt ca un stejar, lat în spete, rumen și senin la față, i-așa de frumos, fi e așa de drag *Irinei*, *Radu*. Dragă îi e și lui fata, dragă ca lumina ochilor.

— De ce, *Radule*, ai întârziat atāta?

— Mai aveam ceva lemne de adunat.

— Dēr ce-ai de gând să-mi spui? Hai, spune-mi mai repede!

— D'apoi tu bine sci, *Irine*, la ce să-ți mai spun eu!

Irina știe, știe multe, dēr ea n'ar vrē să știe acum, decăt numai aceea ce

ar vrea să știe *Radu* de la ea, și din pricina acesta ea voiesc cu orī-ce preț să știe ceea-ce știe *Radu*.

— Hai, spune-mi, *Radule*, ce ai să-mi spui! — dīse ea după o ore-care tăcere.

— Apoi tot satul vorbește, *Irine*, că tu te călugăresci. E așa, sēu nu e așa? Și cum ar eși atāta fum, decăt n'ar fi nici o scēntee... De ce nu mi-ai spus până acum nimic, *Irine*? — mai adause el, vēdēnd-o că tace.

— Apoi, nici eu n-am sciut-o de mult, ēr când mi-a pomenit mama întâiu, n'o vedeam așa hotărītă, dēr acum vēd că vrē să scape de mine... Că așa sunt mamele maștere.

— Sē scape... și să scapi și tu de ea! — dīse el, tunând de mēnie și trântind cu putere toporul, care întră adēnc în pământ... Sē scape pentru totă viața de tine și să rēmānă ea stāpānă... pe pēcatele ei!...

Irina, cu ochii umeđi, urmāria șivoiul mēniei lui, mēsurând din când în când, în fugă, toporul întră adēnc în pământ.

La anul 1901, sub episcopul Goldiș, poporanul din Iosefin *Iacob și soția sa Maria Marian*, om cu bună stăricică, a început între conlocuitorii săi o acțiune — laudabilă — ca să se facă și în Iosefin o biserică și școală românească și dând din partea lor și pildă bună, au cedat eparhiei totă averea lor, încă în viață, spre scopul pomenit. Avera lor însă nu valoriza decât cam 20—30 mii corone și afară de asta, numai după mărtea lor va trece în proprietatea nemărginită a întreprinderii.

Acastă avere, chiar decă ar fi la moment disponibilă, nu ajunge spre realizarea scopului. Se mai cere deci și altă avere, care va fi a-se aduna prin colectă, ceea-ce a și cerut Marian, de la consistoriul din Arad.

De la anul 1901 și până în acest an, cum, cum nu, s'a trăgănat afacerea la veneratul consistor din Arad; ba unii dic, că aci s'au fost și pierdut actele... Desul, că abia în sinodul anului cur. s'a dat credincioșilor din Iosefin învoierea de a deschide colectă în diecesă Aradului, ér acest decis abia în săptămânile trecute a ajuns la mâna credincioșilor din Iosefin, cu îndrumarea, de altfel corectă, ca credincioșii să se constituie, înainte de toate, în comitet parochial, ales în regulă, și acesta să pornescă apoi cu colecta, sub controla normală a constituției bisericei noastre.

Acest comitet s'a constituit Duminică în 29 Oct. n. în prezența d-lui protopop tractual, pe baza și conform dispozițiilor consistoriale.

Atăta este tot. Că se va face școală, ori ba? Că limba de propunere va fi — quondam — maghiară, ori ba? Asta se va vedé în viitor și va depinde de la forurile bisericei noastre. De vre-un alt fel de școală — nici pomană! —

Va să dică scirea este — până ađi — numai „îmbucurătoare“ — nici decât întristătoare! —

Altă scire — ér numai *îmbucurătoare* — vi-o comunic eu.

Sunt acum cam 6—7 ani de când femeile române d'aici, la inițiativa domnei *Marióra Dr. Futici n. Maximilian* (soția d-lui protopop al tractului Timișorii) și sub presiuni d-sale s'au constituit într'o societate, cu scopul de a înființa o școală confesională superioară de fete, cu internat, în Timișóra, pentru locul și ținutul Timișorei. Statutele acestei societăți, d'atunci și până ađi, de mai multe ori au fost înaintate guvernului spre aprobare și tot d'atâtea ori respinse, când pentru cuvântul „român“, când pentru alte — *preim-grijuriri patriotice* (!) De intrigi din motive de prostă ambiție nu vorbesc de astădată.

Destul că zelosele femei nu s'au descurajat, n'au abstat de la realizarea întreprinderii lor și, în fine, acu și-au ajuns scopul! *Actualul guvern a luat statutele la cunoscință în locmai cum erau compuse*

cu „român“ și cu confesiunea etc. etc.! Acum societatea se va constitui cât de curând pe baza statutelor sale.

Dómne ajută!

Un balsam vindecător este această învingere a zeloselor noastre femei pentru Români din Timișóra și jur, asupra cărorora pare că zace o blăstăm dintre cele mai grele, blăstemul ștergerii lor din viața și mișcarea progresivă în românism. Căci ori-ce s'a făcut, ori s'a cerut pentru românismul d'aici — n'a fost binevedut — chiar nici din partea celor competenți ai noștri! Drept pildă la asta citez chiar faptul cu „*Alumneul român confesional*“ de aici. Intemeiat la 1868, adunând cruceră peste cruceră de la popor, având capitalul său propriu vre-o 50—60 mii cor. elocot în cassa coosistorială, am ajuns ađi în stadiul, că în anul curent nu mai putem întreține alumniști! Nici măcar procentele propriului nostru capital nu ni-se pun la dispoziție din partea „ven. sinod eparhial!“

De ce nu? Pentru-că „prea veneratul sinod eparhial“ într'u înțelepciunea luminaților săi „activiști“ — de aici și de dincolo — au decis ca — *să nu se mai susțină alumneul din Timișóra până atunci — până nu va avé internat propriu!*

Auđi lume!

Pentru internatul din Beiuș, întemeiat sub Episcopul Goldiș, diecesă avú 70—80 mii cor., ca să-l înființeze nou nou, ér sinodul eparhial a hotărít un arunc ex-*offo* pe fie-care budget cultural al singuraticelor parochii, spre susținerea alumn. din Beiuș, dér pentru alumn. din Timișóra nu numai că nu dă nimic din al său, ci-l denegă încă și procentele propriului său capital!...

Reim' dich, Logik, oder ich friss' dich. Delafabric.

Scrisóre din București.

(Coresp. part a „Gaz. Trans.“)

— 19 Oct. v. 1905.

Temperatura s'a încălđit érași, dér cerul este umed și încărcat de vapor. În mai multe localități din țeră a plouat, ér în regiunile muntóse a nins pe alocurea.

Un diar conservator de diminetă afirmă, că unul din cele dintăi proiecte de legi, ce se vor depune pe biroul camerelor în vițórea sesiune, va fi acela al întinderei inamovibilității la judecătoria de ședință ai tribunalelor. Indată după întórcerea d-lui ministru din concediu, acest proiect de lege va fi adus în desbaterea consiliului de miniștri. Se crede, că inamovibilitatea va fi acordată și judecătorilor de ocol.

Ér, Marți s'a semnat la ministerul de esterne *tratatul de comerț și de navigațiune între România și Anglia* pe baza clausei națiunei celei mai favorizate.

Fondul strins până acum pentru ridicarea unei statue marelui Domn al

României, *Alexandru Cuza*, se ridică la suma de 45,000 lei. Subscripția continuă.

— Cercul reporterilor diarelor din capitală au dat Sămbătă sera 15 Oct. un frumos banchet, în onórea colegului lor și decan *Panail Macri*, cu ocazia împlinirii de 25 ani de carieră ziaristică.

D-l P. Macri este cunoscut și în Transilvania și Ungaria prin interesantele sale romane de haiduci: *Tunsul*, *Radu Anghel*, *Jianu*, *Grozea* etc. și prin romanele „Din fundul ocnelor“ și „Din tainele oășniciei.“

— Din inițiativa principelui Valentin Bibescu dițele acestea s'au pus bazele unui *aero-club*, din care fac parte până acum vre-o 50 persoane din elita Capitalei. Astăđi la ora 2 p. m. s'a făcut prima ascensiune de pe dealul Filaretului, cu balonul „România“. În nacelă s'au urcat principele Bibescu, locotenenții Asachi și Moruzi, și majorul de marină Demetriade. A asistat lume fórté multă. M. S. Regele a primit președinta de onórea a acestui club, ér ministerul de răsboiú îi va da o subvenție anuală de 2000 lei.

În România se fac acum primele încercări, cu balónele de la regimentele de geniu.

— Lucrările pentru construirea *sannatoriului și dispensarului de tuberculoși de la Filaret* continuă cu multă activitate și vor fi în curând terminate. Actualmente se esecută lucrările interioare. Mobilierul a fost confecționat și va fi instalat imediat după ce lucrările interioare vor fi terminate. C.

SCIRILE DILEI.

— 2 Noemvrie n.

Înaintări în armata c. și p. Se scie, că de două ori pe an, în Maiú și Noemvrie se fac numirile și înaintările în armata comună austro-ungară. Fóia oficială militară din Viena (*Verordnungsblatt*) apărută pe diua de 1 Noemvrie publică avansarea locotenentului prinț *Georg Wilhelm*, ducé de Braunschweig și Lüneburg, la rangul de căpitan. În corpul generalității a avansat un *feldmareșal*-locotenent la gradul de general al cavaleriei și 4 *feldmareșal*-locotenenți la gradul de *feldzaigmaistri*; 11 generali de brigadă au fost înaintați la gradul de generali de divizie (*feldmareșal*-locotenenți) și 34 coloneli la gradul de generali de brigadă. În lista celor înaintați vedem și următoarele nume românești: *Locotenent colonel*: Ioan Hu-mița reg. de inf. 19. *Căpitan cl. I.*: Romulus Moga 64, Alexandru Bob 64. *Locotenenți*: Alexandru Călțiu 14, George Mureșanu 62, Aron Suciu 62. *Sublocotenenți*: Ioan Sîrbu 89, Lucian Ivașcu 42, Alexandru Mioc 35, Florian Medrea reg. de inf. bosniac Nr. 1, și Aurel Bogdan 50. *Sublocotenenți în rezervă*: Valeriu Todoruț 51, Augustin Mureșianu-Pop 44. *Medic colonel*: Dr. Iuliu Mureșianu, medic șef al garnisónei Cernăuți. *Locotenent-contabil* (Obl. Rechnungsführer): Nicolae Ciucianu dela Divisions-Art. Reg. Nr. 34 din Brașov *Transferat*: Locotenent-colonelul Mihail *Seracin* la reg. 68.

Din suferințele fraților macedoneni. Violențele Grecilor contra Românilor continuă. Dițele trecute preotul Teodoru din Bitolia éșind séra din biserică a fost atacat de o bandă grecescă, lovit și amenințat cu mórtea. Preotului Teodoru i-a succes a se refugia la dragomanul consulatului Italiei. În comuna Gige fiul unui efor român a fost grav rânit în fața porții lociitorului episcopului grec.

Aréndarea moșiei dela Meteleu. Duminică s'a ținut în Brașov licitațiune publică pentru aréndarea pe 9 ani a moșiei dela Meteleu (România) proprietatea bisericei Sf. Nicolae. Ofertul maximal de 70,000 lei l'a făcut d-l St. Párulescu din Buzeu. Arénda anuală de până acm a fost de 45,050 lei. Prin rezultatul licitației de Duminică biserică Sf. Nicolae câștigă anual față de aréndarea din trecut aprópe 25,000 lei ceea ce face pentru 9 ani un plus de venite de aprópe 225,000 lei.

Casa-muzeu »Carol I al României«. După cum se scie locuințele dela Poradim și Plevna, unde a locuit Regele Carol în timpul campaniei dela 1877—78, au fost transformate în case-muzeu. Lucrările au început de mult și sunt pe sfirșite. Dela casa »N. Nicolaevici« până la casa-muzeu »Carol I al României« conduce un frumos bulevard larg de 20 m. și lung aprópe de un km. Parcul museului »Carol I« e de 3 ori mai mare ca acela al casei-muzeu »N. N.« și mult mai frumos. În el sunt două fântâni și un basin pentru pește, precum și o mașină »Hercule« pentru pompat apă. Sunt 3 case, dintre cari două sunt muzee și una pentru locuința grădinarului și paznicului. Forturile în jurul parcului sunt făcute; numai tunurile nu sunt încă puse.

Scumpirea bucatelor. Isbucnind în Rusia greva generală a oficianților și im-piegaților de tren, s'au scumpit rapid bucatele (grăul, secara, ovásul etc.) în toate piețele mari din lume. Grăul s'a scumpit într'o singură di cu 1 cor. 20 b. la o majă metrică. La Budapesta prețul grăului s'a urcat la 17 cor. 54 bani. Asemenea s'a scumpit secara și ovásul. Țérite centrale ale Europei importéză mai mult grăul din Rusia. Isbucnind însă greva și turburări mari în Rusia nu s'a putut exporta destule bucate din Rusia și astfel a urmat urcarea rapidă a prețurilor.

Închiderea mai multor școli grecesci în România. Afară de școlă grecescă din Calafat, care a fost închisă fiind că nu s'a conformat legilor și regulamentele școlare, se vor mai închide dițele aceste și școlile precum și institutete private grecesci din Galați și Brăila. D-l Leon, inspectorul învățământului privat, a fost trimis în inspectia institutelor grecesci din Galați și din Brăila.

Papa și sultanul. Patriarhul Maroniților, întórcându-se din Roma, a fost primit dițele acestea în audiență la Sultanul din Constantinopol, căruia i-a predat o scrisóre a papei Piu X. Diarele turcesci publică scrișórea în loc de frunte. În scrișórea papa spune, că data scrișórii (31 August) cade tocmai pe diua aniversării suirii pe tron a Sultanului și recomandă bunăvoinței Sultanului pe credincioșii maroniți, supuși otomani. Sultanul va trimite o misiune specială la Roma, mulțumind papei pentru scrișórea căldurósă ce i-a adresat.

Fómetea în Basarabia. Numérose familii din Basarabia s'a refugiat în ultimele

— A fost mai de-unăđi, urmă ea cu glasul slab și aprópe s'o apuce plânsul, — a fost și-a vorbit cu maica Agripina, starița de la mânăstire, dér eu nu vréu, Radule... odată cu capu-mi! Nici tata nu prea vré, dér... e móle tata.

— Când nu vréi tu, numai Dumne-đeu mai póte vré, Irino, și nici el nu primisce în slujba lui ómeni, la cari li-e dragă odată viața!

Radu nu mai așteptă nici un răspuns, pentru-că scia, că Irina nu putea să dică altfel. Scóse toporul din pământ, il aruncă pe umér și porni încet la vale, frământând între dinți, în vorbe neînțelese, tot viforul mâniei lui.

Irina dăđu și ea rótă caprelor, și améndoii mergeau acum la vale, alături, tăcuți... Doi tineri dragi unul altuia, pentru cari nádejdea dițelor mai bune se lovesce de diua trudită de astăđi și de mâne. O dragoste, care-și face drum în tunetele de mânie ale lui și în lacrimile ei.

— Mâne vii la horă, Irino? rupse el tăcerea, scaldându-și fața într'o undă de veselie, și o cuprinse cu duioșie de mijloc.

— Decă m'o lása! — răspunse și ea schimbată.

— Să vii, Irino, că fără tine nu joc, sci bine!

În timpul acesta sosiră la părăul, pe care Irina trebuia să urce în sus, ér drumul lui Radu trecea puntea peste părău, drept spre sat.

Aici se opriră și din ochi par'că se 'ntrebau sfioși, decă în adevér mai au ceva de spus?

Caprele mergeau înainte singure, ér ei, două umbre în întunerecul noptii, ré-maseră uniți față 'n față.

De multe ori stai mut în fața unui om: n'ai ce să-i spui, și atunci ai vré par'că să te scuturi de el. De altă dată se 'ntimplă însă, că ai multe de spus și totuși stai mut, fără să poți îngâna o vorbă.

Radu par'că era zăpăcit. Ce era să-i mai spue? „Vii mâne la horă, Irino?“ Apoi

asta i-o spusese, și Irina de bună sémă că avea destulă grijă ca să se ducă a doua di la horă.

Are însă sufletul atâtea și-atâtea, cari nu se pot rosti cu limbă omenescă. Cuprinsul lui e atât de larg câte odată, că nu se simte bine în haina strimță a vorbelor; mai bine se frământă în lăcașul lui de zemislire.

— Mě duc, Radule... că m'ășteptă... Și Irina se răsuci 'n loc.

— Să vii mâne... Irino... lasă-le... se duc și singure — îngână el înfierbentat, și cuprinse tremurând mâna fetei.

Irina plecă ochii'n pământ. Tremura; ér el privi zăpăcit la ochii ei uđi de lacrimi, îngânănd vorbe neînțelese.

În farmecul noptii dór' numai șopta lină a părăului se mai auđia...

— Lasă-mě... că m'ășteptă — dișe ea șoptind, desprindédu-se rușinată din brațele lui, și porni cu pași grăbiți pe părău în sus.

— Să vii, Irino!... — mai dișe el, rostind vorbele încet și par'că frânte, dér

nici un răspuns nu primi de la umbra, care se pierdea în întunerec. Se urni și Radu cu greutate din loc, ca și când ar fi lăsat ceva acolo, trecú părăul și o porni spre sat, îngânănd un cântec.

* * *

Irina scia că are o mamă, care nu-i este mamă, și un tată, care nu póte să-i fie tată, pentru-că e slab.

Caprele tocmai întrau în curte, când a ajuns acasă. Fără să mai între înlăuntru, a luat o ólá din par și-a început să mulgă.

Pașii tatălui său se auđiau prin graj-dul vitelor, ér mamă-sa se învirtea mereu în lumina focului din tindă. Eși apoi în ușă, aruncă dintr'un tuciu apa cu care-l elățise, slobođi tuciu! în stânga, ér drépta o propti în sold.

— Ghiavoliță! Cum o să te las eu fără pěr! Acu vii, hai!?

Decă vitrega ar fi fost omul cu care să te poți înțelege, Irina i-ar fi spus, că în marginea pădurii era iarbă frumoasă și din pricina asta a mai stat. — dér așa

șile în România și anume în Galați, Iași și Botoșani. Orașul Reși fiind espus fometei din cauza intreruperii comunicațiilor în totă Basarabia, a început să se aprovizioneze în Galați. Ministerul român de interne a dat telegrafice instrucțiuni autorităților din Galați și din Iași să înlesnescă pe cât e posibil aprovizionarea orașelor Chișineu, Reși, Bolgrad și Ismail.

Numire de episcopi catolici. Dilele acesite Maiestatea Sa a numit de odată un arhiepiscop și 4 episcopi catolici, anume: Dr. Iuliu Varosy din episcopia Albei-Regale a fost numit arhiepiscop la Coloccea, în locul lui a fost numit profesorul de la facultatea de teologie din Budapesta Dr. Ottokar Prohaszka, bărbat foarte învățat și mare orator. La Rozsnyo a fost numit Ludovic Balás, canonic în Vaț, la Sătmar Dr. Bala Mayer, canonic în Coloccea, erta Cinci-Bisericii contele Iuliu Zichy, fost până acum camerar al papei în Roma. Foile maghiare spun, că numirile acestea nu s'au făcut de astă dată după merite politice, cum se făcea mai înainte, ci numai după vrednicia bisericăască. Tot foile maghiare spun, că la numirile acestea a influențat episcopul Mailath din Alba-Iulia, care are mare trecere atât la Roma, cât și la Viena.

O statistică a Evreilor. Unirea pentru statistica evreilor a publicat, deunăzi o dare de seamă a împărțirii lor în diferite state. Iată această împărțire: Rusia, 5.082.000; Austro-Ungaria, 1.904.000; Statele-Unite, 1.136.000; România, 569.000; Afganistan, 184.000; Anglia, 179.000; Maroc, 150.000; Olanda, 104.000; Franța, 586.000; Turcia, 82.000; Palestina, 78.000; Caucazia, 58.000; Algeria, 157.000; Abisinia, 50.000; Italia, 47.000; Tunisia, 45.000; Persia, 35.000; Siberia, 34.000; Africa de Sud, 30.000; Bulgaria, 28.000; Egipt, 25.000; India, 22.000; Arabia, 20.000; Canada, 16.000; Elveția, 13.000; Belgia, 12.000; Grecia, 8.400 etc

O fată nenorocită. Fiica unui proprietar din comitatul Bihorului, cu numele Margareta Mezidhraczkzy făcuse cunoscută în Oradea mare cu un tânăr din Budapesta și a început cu el dragoste. Tânărul a venit mai de multe ori la Oradea spre a se întâlni cu iubita sa și i-a promis chiar că o va lua de nevastă. De un timp încôce însă tânărul numai da semne de viață și toate scrisorile fetei rămăneau fără răspuns. Ce să fie? Veședînd fata, că așteptarea îi este zadarnică, s'a gândit să meargă în persoană la Budapesta, să vadă, ce e cu mirele. Când colo, ce se întâmplă? Fata bate la ușa, unde sciea că locuiesc tânărul și deschide — o femeie. — „Ce poftiți?” — o întreabă acesta. — „Caut pe d-l N.” — „Ce vreți cu dînsul?” — Ce să vreau? E mirele meu! — „Așa, mirele d-tale? Nu știu cum s'ar puté asta, pe cât timp nu e despărțit de mine! Eu sunt nevasta lui!” — Sermana fată aușind aceste vorbe, i-au venit ametele și după aceea s'a întors repede la Oradea mare, unde luând un revolver s'a împușcat.

Despărțământul Mercurea al Asociațiunii își va ține adunarea generală în Ludoșul-mare la 5 Noemvrie n. orele 11 a. m. În convocarea scrisă cu creion ce ni-se trimite, vedem subscris pe domni Păcurar ca președinte și D. Munthiu ca secretar. Din program vedem, că d-l Ilie Dobrotă va ține un discurs »despre scâderile la popor și remedii de îndreptare«.

Un candidat de avocat considerat de pungaș. O aventură nu tocmai plăcută a

avut un candidat de avocat din Oradea-mare. După cum cetim într-o foie maghiară, candidatul de avocat Dr. Romulus Pop, fiul directorului de finanțe Nicolae Pop, a plecat țilele acestea la Tîncea, să reprezente pe un client într'un proces la judecătoria de acolo. În tren erau cu dînsul și doi negustori de cai, cari ori că erau trăsniți de beutură, ori că au vrut să facă o glumă prostă, sub pretext că tinărul ar fi un pungaș, au început să-l insulte și să-l lovească. Dr. Pop a reclamat la conductorul trenului, dér acesta s'a pus pe partea geambașilor. Sosind în Tîncea, el a fost dat pe mâna gendarmilor, cari, lucru de mirat, s'au pus și ei pe partea geambașilor și au dus pe Dr. Pop la arest. Abia pe la miezul nopții a putut scăpa tinărul candidat, după ce a intervenit în favorul lui avocatul Ardeleanu din acel orașel.

Avis. Suntem rugați a auunța, că s'a înființat comitetul brașovean al societății regnicolare a oficanților privați. Din comisiunea pregătitoare fac parte dd. Hollosi Andor, Deutsch Armin, Bela Grosz, Carol Jekelius, Victor Knopp, S. Bergel, Albert Ratz, Arthur Rona, F. Schenker, Victor Petersberger și Emil Ljubinkovits. Convocarea adunării coostituante s'a fixat pe ziua de 12 Noemvrie în sala cea mare a Redutei.

Cununie. Viorica Pop și Silvan Corului învețator, anunță cununia lor, care se va celebra Mercuri în 8 Noemvrie 1905 la 4 ore p. m. în biserica greco-catolică din Bistrița.

Un nou șantier. Dîarul »Expres« aduce scirea că s'ar fi făcut propunerii guvernului român pentru stabilirea unui șantier maritim de construcțiuni navale la Constanța. Șantierul ar urma să fie ast-fei instalat ca să potă repara bastimente de ori-ce dimensiune și să construiască pe viitor toate vaporele necesare serviciului maritim român și, eventual, chiar bastimente de război.

Tinerimea română de pe Tocile (Schei) din Brașov aranjează Sâmbătă în 29 Oct. v. (11 Nov. n.) 1905 în sala hotelului Central »Orient« nr. 1 o serată musical-teatrală împreunată cu dans. Programul îl vom publica în nrul viitor.

Un covor de 120.000 lei. Dilele trecute s'a comandat pentru teatrul Olimpia din Londra un covor care poté fi considerat ca cel mai mare covor din lumea întregă. Acest covor are o suprafață de 63.000 urme pătrate și va acoperi întreg parchetul teatrului Olimpia Prețul acestui covor este de 120.000 franci.

Explosie pe un vapor românesc. Vaporul român »Constanța«, încercat cu cereale pentru Amsterdam, a ridicat ancora Lună la 3 ore după amiază plecând din Constanța. La câteva mile de port, păcura care venea la cazane, a început să curgă amestecată cu apă, astfel, că focurile s'au stins. După acesta a început ér să curgă păcură curată, însă ne mai găsindu-și întrebuințarea, și-a degajat gazurile, Când s'a încercat a se reaprinde focurile, s'a produs o puternică explozie a acestor gazeuri. Au fost arși la față doi mecanici și un fochist. Acesta din urmă fiind într'o stare mai rea, a fost transportat la spital. Vaporul s'a întors în port.

Consecințele unui accident de vânătoare. Dîarul londonez »Evening Standard«

afli din Sanghai, că amiralul Train, care se afla la vânătoare lângă Nanking împreună cu fiul său, căpitanul Train, a rănit din greșală o chineză. Sătenii au înconjurat imediat pe ofiteri, le-au luat puștile, și culcară la pământ pe amiral, făcând prizonier pe căpitan. Un doctor american a declarat, că rănilor femeii sunt de puțină importanță; totuși Chinesii au refuzat de a lăsa pe căpitan în libertate și au atacat chiar apoi o puternică escortă americană sosită la fața locului. Un detașament de 40 marinari, debarcat în urmă, a fost de asemenea atacat și silit să tragă asupra Chinesilor în două rînduri.

Fișpanul închis.

Noul fișpan al comitatului Pestei — după cum s'a vădut și în nrul nostru de eri — Stefan Tahy, a ajuns țilele aceste într'o situație foarte comică: baronul Desid. Fronay, presidentul comitetului de organizare a rezistenței comitatense, l'a închis în localitățile oficiale dela casa comitatului, de unde l'a liberat apoi un haiduc al comitatului.

Pronay ducendu-se alaltăeri la casa comitatului, a căutat acolo pe protonotarul Fazekas și foarte surprins a aflat, că protonotarul se află la fișpan. Pronay s'a dus îndată la localul fișpanului și a chemat printr'un bilet pe protonotar. În antișambră Pronay, cu voce agitată, a dis protonotarlui:

— D-Vostră, ca lociitor al viceșpanului, aveți datoria de a sprijini publicul comitatului în rezistența sa justă. Decă, deci, voiți să Vă bucurați de încrederea comisiunii de 65, să Vă împliniți imediat datoria, și să mi dați cheia oficiului fișpanal. Cu acesta Pronay pășind spre ușă, a întors cheia în brósca uși și punend-o la buzunar, s'a îndepărtat.

— Dér mă rog, d-l fișpan să află înăuntru... țise protonotarul.

— Comitatul Pesta n'are fișpan, replică Pronay, deci fișpanul nu e înăuntru.

Luând apoi pe protonotar de braț, Pronay intră cu el în biroul lui Fazekas. Numai după un sfert de ceas Pronay a dat unui haiduc cheia, și acesta liberă din închisoreă coalitionistă pe bietul fișpan.

Casul acesta e comentat în diferite chipuri, mai ales că protonotarul Fazekas a declarat, după comedia amintită, că până când fișpanul Tahy nu va presta jurământul, nu-i va pune la dispoziție sigilul fișpanal, fără de care fișpanul nu poté esercita nici o jurisdicțiune.

Convocare.

Despărțământul Făgăraș al »Reuniunii« inv. gr. cat. din Arhidiocesa de Alba-Iulia și Făgăraș conform §-lui 21 din statute. își va ține adunarea de toamnă la 12 Noemvrie a. c. în »Sesciori«, la care se invită P. T. membrii și toți binevoitorii școlei.

Program: 1. La 7 ore dimineța participare la serviciul divin. 2. Deschiderea ședinței. 3. Constatarea membrilor prezenți.

4. Ascultarea prelegerei practice din »Geometrie« ținută cu elevi cl. I-a de inv. local Ioan Cocișiu. 5. Citirea protocolului din adunarea trecută. 6. »Momentuositatea disciplinei în școala populară« disertație cetită de George Turdean. 7. Citirea unei disertații de G. Fetcu. 8. Alegerea comisiunii, pentru înscrierea de membri noi, încasării taxelor, pentru apretierea prelegerei și a disertațiilor. 9. Raportul casarului și al bibliotecarului. 10. Raportul delegaților despre adunarea generală. 11. Eventuale propuneri. 12. Alegerea locului adunării de primăvară și designarea persoanelor disertante. 13. Alegerea oficialilor și a delegaților pe un nou period de un an. 14. Alegerea celor 2 membri verificatori. 15. Inchiderea ședinței.

Șinca-veche, în 20 Oct. 1905.

Ioan Pop,
președinte.

Ioan Cocișiu,
secretar.

Adunări populare. Duminecă în 5 Noemvrie se va ține »o conferență publică« în Lugos, la ordinea țilei fiind promulgarea concluzelor conferenței din Sibiu de la 10 Ianuarie a. c., situația politică generală și conclud asupra votului universal. — La 6 Noemvrie se va ține în comuna Buzias o adunare populară, în care se va discuta despre situația politică și despre sufragiul universal. — La Ciacova este convocată cu aceeași ordine de zi o »conferență publică« pe ziua de 17 Noemvrie n., invitați fiind toți Români și Sârbii din Ciacova și jur.

Dumineca trecută s'a ținut în Sebeș o adunare populară, în care s'a cerut votul universal, s'a exprimat neîncredere față de coalitiune și s'a declarat, că poporul român n'a uitat jurământul din diploma de la 1860, în care a fost declarat de națiune egal îndreptățit.

ULTIME SCIRI.

Budapesta, 1 Noemvrie. Numărul de ađi al dîarului »Független Magyarország« a fost confiscat de procuratură.

Moscva, 1 Noemvrie. Efectul ce l'a produs manifestul țarului se răspîndește ca fulgerul. La toate casele sunt arborate stindarde. Stradele sunt foarte vii. În diferite locuri s'au ținut adunări mari, ai căror oratori au vorbit în totă libertatea.

Petersburg, 1 Noemvrie. Un eveniment istoric s'a întimplat eri aici. Witte a chemat la sine pe reprezentanții presei și li-a cerut sprijinul pentru liniștirea poporului. Witte și-a dat cuvântul de onore, că toate promisiunile din ucazul țarului se vor împlini și esecuta ad literam. — țarul a concediat pe procuratorul suprem al Sf. sinodă Pobiedonoscev printr'un autograf prea grațios, rămânend însă cel demisionat în demnitatea de membru al consiliului imparial, al secretariatului de stat și membru în sinod.

mai bine a tăcut, cu toate că sciea că nu putea să spun un neadevăr.

— Apoi las' o'i scăpa eu de tine odată! — mai adause ea și veședînd, că fata tace, stând cu capul plecat la — intră în casă.

Irina rămase pe gânduri. Mâna ei câte-odată se oprea din muls și atunci rămănea ca dusă în altă lume, cu ochii pierduți în gol.

Acum era singură afară. Înăuntru era lumină și ea încă mulgea cu capul plecat, frământată de gânduri și suspinând din adâncul sufletului.

Se sculă, oftând greu, par'că spre ușurare, își șterse ochii de lacrimi, își înveseli fața de silă și intră înăuntru.

După-ce a pus óla jos, începú să se 'nvirtescă prin casă după treburi, ajutând vitregii, care se purta mândrosă.

Dinu Botonea, tatăl său, ședea pe pat trăgend din pipă și aruncand din când în când câte-o vorbă ba de una, ba de alta. Trei copii mărunți stau lângă vatră în prjma focului... În séra aceea Irina

a mâncat și n'a mâncat. »Oiu scăpa eu de tine!« Aceste vorbe îi vijăiau meru în cap, par'că șoptite apăsate la ureche de cine-va.

— »O scăpa... scape!« își dișe Irina în gând și multe și-a mai diș ea. Ochii muștrători ai vitregei ér se pironiră asupra ei, ca și când i-ar fi înțeles gândul.

Îi venea Irinei să s'ascundă unde-va, și singură, de nimenea băgată în seamă, să-și cernă gândurile.

— De ce-mi stai așa bosumflată, jupănesă! — începú vitrega.

Irina își vedea de treburi prin casă, fără să scótă o vorbă. Tatăl-său, cu pipa aprinsă, ședea mulțumit pe pat, ca omul care și-a potolit fomea.

Ochii vitregei făcură bătrânului un semn plin de manie.

— Auđi, fă Irino, — o rupse bătrânul cu glas trăgănat, uruindu-și par'că cu greu vorbele și mutând pipa dintr'un colț al gurii într'altul, — am făcut vorbă cu maica Agripina de la mănăstire, ca să te primescă și pe tine acolo. Ce diși tu?

Irina tăcu.

— Ér dup' un an doi — adăugă bătrânul, fără să mai aștepte răspuns — t'ei călugări și o fi mai bine așa, decât de dimineța până séra rob la ciocoi. Tu veđi, ne luptăm cu sărăcia și nici odată de capet nu-i dăm.

Obrazul fetei era aprins, și rămase așa cum era nemișcată cu spatele spre Dinu.

— Tu ce diși, fată? — mai dișe el, așteptând răspuns.

Irina tăcea mută și dereteca ceva, fără să scie ce și pentru-ce. Nu-i venea să răspundă nimic, fiind-că sciea, că așa cum ar fi vrut ea să răspundă, n'ar fi fost pe plac bătrânului. Trebuia dér să dișă așa... dér cum era să dișă decă inima n'o trăgea?

— Hai, Irino, deslégă-ți gura! — sări bătrânul, sucindu se pe pat și abia stăpânindu-se.

— Ce-i, fă nebuno! — se repeđi vitrega de colo — în loc să te bucuri, că uite o-se scapi de greutăți, tu-mi faci nazuri!

— Nu mă duc, tată. La mănăstire nu mă duc! Cum trăiesc totă lumea, așa oi trăi și eu! Oiu muncișeu de dimineța până séra — și eu știu să muncesc — ér de fôme n'am să mor!

— O-sé muncesci, fată, o se muncesci — dișe Dinu, domolindu-se și trăgănând vorba. — O se muncesci, ca să-ți tîrăsci viața de ađi pe mâne. Nu pentru tine ai să muncesci, Irino, nu! Eu am înbetrănit muncind și tot ciocoiului i-am adunat, ér mie trudă și osteneală. Tu nu veđi, că de dimineța până séra — toate țilele lăsate de Dumnezeu pentru muncă, te ia ciocoiul, ba încă și Dumineca tot al lui ești. Tot la el îți pierđi și puținele țile de odihnă ce le ai. Muncesci, o vară 'ntrégă și când îți faci socotéla simți, că nici mălai n'o să ai destul pentru iernă. E sărăcie, Irino, e urgie mare pe capul nostru, și n'ași vrea să trăiesci și tu țilele, pe cari le-am trăit și le trăiesc. Să m'ascuți pe mine, Irino, că eu pe cale rea nu te 'ndrept!... Uite Lună de dimineța plecați!..

Cartea neagră.

(Năpăstuirea senatului școlar din Tohanul-vechiu cu biblioteca maghiară.)

(Urmare.)

VIII.

La 9 Iulie senatul școlar este convocat din nou de părintele Moise Brumboiu, și, afară de doi membrii, toți s'au prezentat în număr complet, anume: M. Brumboiu, N. Crăciun, Benjamin Clococean, Moise Bobinea, Nic. Gabor, Spiridon Bălăscan, Dum. Pop, Avisalom Mucea, Haralambie Ungur și G. Pandrescu. Președintele invită membrii, să se pronunțe asupra ordinului nr. 1121/905 al comisiei administrative în cesiunea bibliotecii. Se aduce cu unanimitate următoarea decizie trecută la procesul verbal nr. 88.

„Fiind la școlă noastră limba de predare cea română și cea maghiară, biblioteca propusă, să se procure în proporție egală din cărți române și maghiare, căci altminteră nici nu se poate închipui scopul acelei bibliotecii. Autoritățile competente să fie rugate, a propune și un catalog de cărți românești, séu ca senatul școlar să fie însărcinat prin comisia ce o va alege, ca să adune asemenea cărți pe séma bibliotecii.“

IX.

Inspectorul r. școlar din Făgăraș d-l Văró Beni, prin ordinul séu nr. 966 din 21 Iulie răspunde în modul următor:

La deciziunea din 9 Iulie a senatului referitoare la biblioteca școlară, vă dau următoarea lămurire: Înainte de toate vreau să vă comunic, că în sensul regulilor în vigoare, pentru o bibliotecă a tinerimii din școlă primară nu se pot procura decât opere censure de experți (szakemberek) și aprobate de ministru. — De aici urmăm de la sine, că cu dorința de a procura pentru școlă comunală din Tohanul-vechiu cărți corespunzătoare pentru tinerime scrise în limba românească, trebuie să vă adresați d-lui ministru al cultelor și instr. publice și a-l ruga înainte de toate ca prin organele sale competente censurând operele respective, să le și aprôbe, căci fără de acesta pentru școlă séu biblioteca școlară nu se pot procura. — Dacă on. senat școlar vré să cêră acest lucru de la d-l ministru de culte și instr. publică, cererea cu plăcere o voi înainta și recomanda Exc. Sale, vă rog însă tot-odată, ca în sensul celor cuprinse în ordinul comisiei administrative 1121/905 să procurați neamănât biblioteca ce vi-s'a impus și despre acesta să mă înștiințați și pe mine, séu comisiei administrative.

X.

Senatul școlar se întrunesc din nou la 19 August și de astă dată cu majoritate de voturi, decide să stăruie pe lângă deciziunea de la 9 Iulie 1905, conform căreia pentru biblioteca școlară să se procure atâtea cărți românești, câte și maghiare, de ôre-ce la școlă din Tohan limba învățământului este română și maghiară.

Fiind-că însă până în momentul de față nu există cărți designate și aprobate de ministeriu, ér inspectorul școlar cere să se alégă o comisiune, care în timpul cel mai scurt să alégă cărți românești, pe care inspectorul le va înainta ministrului spre aprobare, cesiunea cu biblioteca maghiară se ține în suspens. Tot-odată se alégă în comisiunea pentru censurarea cărților: Gr. Manoilă, Sp. Boita, N. Crăciun, G. Oprea, G. Pandrescu.

XI.

D-l inspector prin ordinul séu 1058 din 27 August înapoieză procesul verbal al ședinței din 19 August a senatului școlar, cu observarea că nu e de acord cu deciziunea luată. Ordinul ministrului este obligator și nu se poate amâna la infinit executarea lui. Afară de acesta, s'ar pierde ocasiunea de a pute procura biblioteca în condițiuni favorabile. Senatul n'a înțeles bine pe d-l inspector. Comisiunea pentru censurarea cărților este de mult constituită din „scriitorii și pedagogii cei mai distinși ai țării“ nu trebuie deci să se alégă în Tohan o astfel de comisiune. Tot ce ar pute face senatul, ar fi să se adreseze o cerere ministrului. Inspectorul invită încodată senatul, să procure biblioteca maghiară.

XII.

Prin ordinul nr. 1045 din 29 August, d-l inspector regesc al școlilor din comitatul Făgărașului, Văró Beni, pune în vedere tuturor învățătorilor de la școlile comunale, ca respectând ordinul nr. 72.000 al ministrului — *să și dea silința cu sirguință neobosită și cu desfășurarea întregii capacități și a tuturor forțelor, de a satisface toate postulatele impuse învățătorilor prin numitul ordin.*

Aștept așa dér, dice d-l inspector, că la inspecțiile ce le voi face, voi afla... că la instrucția *limbei maghiare* se va ajunge fără excepție ținta pe care o pune art. XVIII din 1879 și limba acesta, ca limbă oficială a statului, *elevii școlilor primare și-o vor însuși așa, că în viața practică se o potă utiliza în grațu și în scris...* Mai departe ordonéză d-l inspector, să i-sé înainteze cu 8 zile înainte programul sêrbătorilor patriotice fixate în circulara min. nr. 4642 din 189-, pentru ca d-lui să-l aprôbe... și în sfârșit ordonă scurt și cuprinător, ca în școlă de repetiție economică să se întrebuițeze *limba maghiară ca limbă de învățământ.*

(Va urma.)

Reuniunea

învățătorilor români uniți din Archidieceasă.

XLI.

De lângă Mureș, Oct. 1905.

În ședința a doua a adunării generale din anul expirat, la moțiunea lui Ioan Pampu, învățător din Alba-Iulia, înaintată în numele comisiei esmise pentru censurarea raportului general al comitetului central, s'a primit ca teme de concurs din

cele 10 propuse de comitetul central, următoarele trei: 1) Prin ce mijloce s'ar pute promova progresul moral și material al reuniunii noastre? 2) Cum își pôte câștiga și susține învățătorul autoritatea în școlă și afară de școlă? și în urmă 3) Modul de extirpare a viciului furtului, minciunii, invidiei și beției.

S'au stabilit 3 premii, și anume: Pentru operatul cel mai bun un premiu de 50 cor., pentru al doilea un premiu de 30 cor. și pentru al treilea un premiu de 20 cor., ér membrul onorar al reuniunii Iuliu Bardosy, fiind present în adunare, pe lângă premiile amintite mai ofere dela sine unul de 10 cor. pentru cel mai bun operat despre tema a III-a: „Modul de extirpare a viciului, furtului, minciunii, invidiei și beției“, care ofert s'a și primit de adunarea generală între vii aclamări.

Organul reuniunii a și publicat în numărul séu 21 din anul expirat concursul pentru aceste premii până în 15 Sept. a. c., prin urmare colegii din totă archidieceasa avură în anul present timp suficient pentru de a pute medita și lucra în interesul rivalității și concurenței nobile de a câștiga vre-unul, séu și mai multe din aceste premii; precum făcuse asta Elia Câmpeanu, învățător în Aghârbiciu, protopopiatul Mediașului, care acum 3 ani câștigase în una și aceeași adunare generală de-odată 2 premii.

Stabilirea și publicarea premiilor se baséză pe dispozițiunea statutelor reuniunii, unde în §. 29 lit. c) se prescrie: cumcă „la propunerea comitetului central, adunarea generală stabilește temele pedagogice și didactice pentru viitoare adunare generală, cari séu le primesce, séu le înlocuesce cu altele.“

Pe basa acestor dispozițiuni statutare, adunările generale au acordat în tot anul mai multe premii din fondul general, care avură menirea nobilă, de a oferii membrilor reuniunii ocasiune de a se cualifica în singuraticile ramuri ale pedagogiei, didacticei, bună creșterea morală și în diferite alte ramuri ale economiei rurale. Este adevérat, că premiile acestea nu sunt mari, dér sperăm, că cu augmentarea fondului general și premiile se vor stabili în sume mai mari, corespunzătoare fatigiei și labôrei desfășurate din partea concurenților; ba sunt convins, cumcă acordându-se premii în sume mai mari, și numărul concurenților se va înmulți și vor concurge cu lucrările lor și atarî membrii ai reuniunii, cari desconsiderând până acum sumele cele micuțe, au stat la o parte și au așteptat cu lucrările lor mai priincioase până când cu creșterea fondului se vor stabili și premii mai mari, și nu vom mai păți, ca în anul trecut, când la cele trei teme puse la concurs, a intrat numai un singur operat: „Școlă în serviciul economiei casnice“, care însă nu s'a aflat de corespunzător spre a fi premiat, și așa adunarea generală din anul trecut a fost necesită a decide numai asupra premiu-

lui d-lui Iuliu Bardosy pentru acel învățător, membru al reuniunii, care va proba, că a altoit cu succes mai mulți pomî în grădina școlii, séu, în lipsa aceleia, în grădinele poporenilor din localitate. Acest premiu fû acordat învățătorului Aureliu Pop din Șard, protopopiatul Alba-Iuliei.

Mureșianul.

Literatură.

A apărut în institutul de arte grafice și editură „Minerva“ din București M. Eminescu, „*Poesii postume*“, ediție nouă, 263 pag. cu note. Prețul cor. 1.50.

„*Chipuri dela Mahala*“ de N. N. Beldiceanu. Conține pe 305 pagine următoarele materii: Tușa Rucsândița, Focul lui Dou Vagmistru, Cocóna Vastică. O sindrofe, Bunicii, În prēja focului, Domnul Bucur, Domnul Tudorache, Domnișóra Bița, Un interior, Stafia, O afacere bisericăscă, La Filaret, Spaimă. Romanța. — Prețul cor. 1.50 bani.

Fete, portrete, schițe și nuvele, ediție I. de Ion Manolache-Holda, 316 pag. Prețul Lei 1.50

Fragmente de „*Il. Chendi*“. Un șir de interesante articole (informațiuni literare), cari au fost tipărite mai întâiu în „*Voința națională*“ și sunt o continuare a volumelor „*Preludii*“ și „*Foiletone*“ scrise de d-l Chendi. 246 pag. Prețul lei 2.50.

Se pot procura și la librăria și tipografia A. Mureșianu, Brașov.

Despre viperă.

În numărul de Dumineca ultimă al „*Gazetei*“ am cetit un comunicat scurt în care se exprimă mirarea, că în Mureș-Oșorhei s'a prins o viperă — nefiind cunoscut până acum ca în Transilvania să se afle atâtea vipere. Spre orientarea publicului cetitor — vă comunic în cesiunea acesta următoarele:

Deși la școlă ni-se spunea, că viperă, — singurul șerpe veninos, ce trăese pe la noi — în Transilvania se afle pe dealul cetăței la Deva, acest șerpe se pôte găsi de-a rândul munților ce încunjură Transilvania, ér la locuri priincioase lor — precum adeverește cazul din Mureș-Oșorhei — sunt destule și pe colinele din interiorul țerei.

De ôre-ce mulți nu pot deosebi acest șerpe veninos de cealaltă șerpă nevinovață, ba chiar folositoră, imi iau voe a descrie semnele caracteristice ale viperei.

Șerpil ce trăese pe la noi sunt toți cam de o potrivă de lungi, de la 50 până 80 cm, afară de unul, pe care poporul îl numesce șerpele negru — trăese prin păduri ferite — dér nu sus la munte și nu e veninos. Acesta ajunge în Transilvania lungimea de 1 metru 70 cm.

Vipera încă are lungimea de la 65 până la 75 cm., deci după lun-

— Nu plec, tată! — răspuse fata încet și apăsat, la mânăstire nu mă duc! Trimite-mă unde-i vré; bagă-mă să slujesc unde m'ei băga, dér nu mă trimite acolo, unde veđi că nu mă îndemnă inima! Nu-i păcat, tată, să fac slujbă de silă lui Dumnezeu?!

Ochii firoși ai vitregii, aci căutau îndemnatori cătră Dinu, aci o mustrau cu mânie pe fată, care începă să suspine.

— Ei, apoi o să-ți arăt eu cine-i stăpân aici, coddă afurisită! Mult ai de gând să te tocmești cu mine?! Ce, nu cum-va te trimit la mórte?! Trebuie s'ascultî, Irino, s'ascultî, căci altfel e vai de capul têu!

Mânil ei cădură 'n jos, descoperind ochii plini de lacrimi, cari acum căutau hotărîți la bêtân.

— Fă-mi ce-i vrea! Omorâ-mă, dér acolo nu mă trimite!...

— Nu m'ascultî tu pe mine?!

— Nu pot face... aceea ce nu pot! Cum nu pot să mor, până vréu să trăiesc!

Ca un trăsnet sări Dinu și prinse un lemn de lângă sobă.

Irina se lipi de ușă. Mânile ei se ridicară în dreptul ochilor, cari scoldăți în lacrimi, tremurători și plini de gróză așteptau lovitura.

A cădut atât de greu lemnul peste mijlocul ei, încât a rămas cu mâna la inimă, inecată, fără glas și neputându-se îndoi măcar.

Ochii ei îngrozii rămaseră pironiiți de durere.

Dinu însă nu mai pută să mai dea odată. Furia i-se domoli și se 'ntorse spre patul lui, bombănind. Cine l'ar fi vedut însă atunci, ar fi putut zări pe fața lui o umbră de milă.

Cei mici din casă se traseră speriați în unghiuri.

Irina, gemând de durere și abia mergând pe picioare, eși afară. Trupul îi era fără puteri, dér capul îi vijăia ca o móră. Tote dimprejur par'că erau întorse și pământul părea că se 'nvirte cu ea.

Ședă jos pe prispa casei, și acum

lacrămile începură să isvorască din belșug. Cu o mână ținându-se de mijloc, ér în cealaltă sprijinindu-și capul, plângea înecat de suspinuri: „Ióne, Ióne, unde ești?... Mamă dragă, mamă, de ce m'ai lăsat singură?!”

Gândul ei căuta în nóptea cimitirului un moment, cu o cruciuliță de lemn răsturnată de-asupra, ér în adencul întunerecului vedea par'că ochii supti și îndurerați ai mamei sale plină de blândete. Fără nădejde, gândul ei rătăci apoi de parte într'un oraș, într'o casarmă, unde avea un frate, care de atâtea ori a ocrotit-o.

Mintea ei se îndreptă apoi în altă parte și desnădejdea o cuprinse. Ce putea să-i ajute Radu! A stat mult așa și a plâns frământându-și mintea.

De multe-ori o seninătate aspră îi lumină fața și atunci gândul ei părea că măsórá ceva. Se părea că isprăvise ceva. Buzele ei șopteau lucruri isprăvite, séu gânduri din cari trebuia să iasă ceva.

Repede apoi se smulse din mreja

acestor gânduri, ca dintr'un vis frumos, și începea din nou să ofteze și să lăcrămeze. Și plânse ér, a plâns mult până nóptea tădiu.

În casă era întunec și toți par'că muriseră. Imprejur nici o șoptă, dór greierii la rădăcina gardului țîrîiau a pustiu, ér din întunerecul nóptii se desfăcea acel țiuț tainic al singurătății.

Irina se ridică ca eșită din amortelă, intră în cămăruță și se resturnă pe o țólă. Gândurile ei și aici se frământau mereu în cêrtă unul cu altul.

Cocoșii cântară a doua-óră. Mai aprôpe séu mai departe țipetele lor subțiri, ce urmau unul după altul, se auđiau ridicându-se din liniștea nóptii și pierdându-se éráși în întunec.

Nu mai era mult până la diuă. Ochii Irinei erau închiiși, dér gândul ei, sbătându-se în vraja visurilor, era mai mult tréz.

(Va urma)

Romulus Cioflec.

gime nu se poate deosebi de alți șerpi, d'ar se poate deosebi foarte ușor după forma și colorea trupului.

Vipera are capul gros în forma unui triunghi, grumazul lângă cap e de-odată foarte subțire ca și cum ar fi strîns cu ceva, — de aici apoi se tot îngroșe trupul până unde se începe coda, care de-odată se subție și e foarte scurtă, așa încât mulți cred când ved o viperă, că are coda raptă.

Trupul viperei e foarte gros în proporție cu trupul altor șerpi de aceeași lungime — e aproape așa de gros ca trupul șerpelui negru cel lung.

Cei alți șerpi au capul lungăret, grumazul nu-l au așa subțire pe lângă grosimea capului și al trupului, coda încă nu se subție de-odată și nu e așa scurtă, ci toate părțile trupului: capul, grumazul, trunchiul și coda sunt cam potrivite în grosime, așa de exemplu la șerpele cel negru lung nici nu se poate deosebi grumazul de trup, și capul de grumaz în grosime, nici nu se cunoște unde se începe coda. Așa-d'era în forma trupului e o mare deosebire între viperă și ceilalți șerpi.

Colorea viperei încă e destul de caracteristică.

Colorea trupului în genere se schimbă de la albarie-gălbuie până la neagră închisă; e pe spate tot-déuna are o vargă des și tare cotită de o coloare cu mult mai închisă ca colorea trupului; tot de colorea acestei vârgi sunt puncte dese pe ambele laturi ale trupului între cotiturile vârgii. Pe cap sunt tot de colorea vârgii două dungă în formă de x. La viperele care au colorea trupului închisă sau chiar neagră — varga și punctele nu se mai pot deosebi.

Viperele trăesc, după cum am amintit, de-alungul Carpaților Transilvaniei, de la colinele cele mai joase până la vîrfurile cele mai înalte de munți. Dacă locurile li sunt potrivite. Locurile priincioase viperilor sunt cele petroșe, stîncose, d'ar la fețe se află vipere destule și prin poenii cu puține tufe. În mijlocul unui teritoriu mare de pădure la munte făcîndu-se o tăetură — deja la 3 ani după efeptuirea tăeturei, am găsit acolo vipere mari frumoșe. Această împrejurare adevărate, că sunt vipere prin toate poenile și rășițele de păduri.

Acolo unde s'orele ajunge indatajuns adecă la fețe — fie acelea jos la p'olele munților, sau așa de sus la munte unde nici molidul (bradul) nu mai crește, ci se află numai jneap'n (juniperus) sau jip (pinus pumilio) trăsese vipera de colorea trupului cam roșetică cu varga pe spate mai închisă — pe care poporul le numesce șerpi roșii r'ei. Pe locurile puțin petroșe d'ar cu tufe sau pădure din vechime tare rară — se află soiu' de viperă cu colorea trupului cenușie, care bate puțin în albastru, pe care poporul mai puțin o cunoștea de periculoasă. Tot prin astfel de curi, adecă prin poenii cu tufe și rășiști vechi, fie sus la munte sau jos la p'olele munților trăsese soiu' de vipere de colore întunecată și chiar neagră.

Tulgheș, 26 Oct. 1905.

Ittu.

(Va urma.)

Expoziția de vite din Vestem.

Cu câtă insuflețire sunt îmbrățisate afacerile Reuniunii agricole sibiene, între altele o dovedește și expoziția a 15-a de vite de prăsilă, ținută Duminecă, la 22 Oct. n. c. în comuna Vestem. Din acest prilej Vestemul îmbrăcase haină de s'erbătore, de ore-ce avea să primescă oșpeți cu durere pentru a nemului înaintare.

Representanții Reuniunii agricole, d-ml: vice-preș. I. Chirca, secretarul Vic-

Tordășianu, membrii din comitet R. Simu și Teodor Andreiu, au fost întâmpinați în apropierea comunei Șelimbér de ceta călăreților, în frunte cu notarul Aurel Moga și cu primarul I. G. Ogorean, dintre cari primul în cuvinte calde bineventezi pe omenii, cari pentru a poporul înaintare jertfese o bună parte din viața lor.

Sosiți la școlă, ne găsim în mijlocul membrilor juriului, compus din frunțașii celor 9 comune admise cu vitele la expoziție. Vicepresidentul Chirca ne arată, că d-l president Lucața, împiedecat de a asista la expoziție, l'a însărcinat pe d-sa cu conducerea trebilor expoziției de astăzi. Expunînd scopul urmărit și data-rița ce o au juriu, r'ogă pe cei de față a-se constitui. D-l Chirca e proclamat de president, e' secretarul Tordășianu, de secretar al juriului. După acésta, trecînd la locul expoziției, am început lucrarea obositoare a luării în seamă a vitelor expuse, o lucrare minuțioasă acésta, ce a durat aproape 4 ore. Spre cinstea comitetului aranjator local și a fruntașilor noștri, la expoziție reprezentate au fost cu vite toate comunele admise. Expoziția însăși avea aspectul unui t'erg de vite bine căutat și bogat. Materialul expus a aparținut mare parte rasei „Pinzgau“ încrușișate cu rassa indigenă. Ici-colea se afla și rassa curată „Pinzgau“ cum și rassa curată ardelenă.

Membrii juriului și-au împlinit cu conștienșitate datorința, dovadă că la judecarea premiilor erau aproape cu toții la aceleași păreri. S'au împărțit în total 43 premii în valoare de 200 corône și anume la grupa tauri premiați a fost comuna politică Bungard și Vestem, pentru frumoșii tauri de rassa curată „Pinzgau“. La grupa vaci premiați au fost: 3 proprietari din Vestem, 1 din Mohu, 1 din Cașolt, 2 din Bradu, 1 din Bungard, 2 din Șelimbér și 2 din Sadu; la grupa juince și tăurenci: 2 din Șelimbér, 2 din Boița, 2 din Bradu, 4 din Vestem, 1 din Tălmăcel, 1 din Cașolt; la grupa viței și vitele: 1 din Brad, 3 din Vestem, 2 din Tălmăcel, 1 din Bungard și 1 din Mohu; la grupa oi și berbeci: 4 din Boița, 3 din Tălmăcel și 2 din Sadu.

Impărțirea premiilor a fost precedată de discursul instructiv al vicepresidentului Chirca urmat de d-l T. Andreiu, despre prăsila și ținerea vitelor, ascultat cu viuă interesare de obște după care exponanții distincți și-au primit premiile.

Intrasem binisor spre apus de soare, când obosiți de munca zilei, bogate în r'ode, am fost chemați la masa comună întinsă în sala spațioasă a pomposului edificiu școlar. Aci d-l Chirca ridică paharul în cinstea comitetului aranjator și în deosebi în cinstea șefului cercului d-lui Victor Schieb, tot-odată reprezentant al comisiei economice comitatense, d-lui Chirca îi răspunde venerabilul paroh I. Papiu, tot-odată president al comitetului aranjator local. S'au mai vorbit pentru notarul A. Moga și primarul I. G. Ogorean, pentru comitetul Reuniunii aranjator și pentru bărbații ei binemeritați.

Ar fi să mă extind prea mult, enumerînd pe toți vorbitorii și indicînd la subiectul vorbirilor aproape toate instructive și aparținînd domeniului economiei.

Ziua de 22 Oct. va rămâne multă vreme pomenită de economii noștri lăudați și premiați pentru buna îngrijire, ce o dau vitelor lor.

„Dela agricola.“

MULTE ȘI DE TOTE.

Un tunel pe sub ocean.

Insula Principele Eduard în golful Sfintul Laurențiu, fiind despărțită de ț'era Nouei-Scoții și ai nouli Brunsvich prin strîmtoarea Nortumberland, locuitorii au cerut guvernului canadian o subvenție care să le permită de a lega teritorul lor cu continentul american printr'un tunel submarin, a cărui construcție ar costa 50 de milioane lei.

Originalitatea în reclame.

Când e vorba de reclame originale, de sigur că impresarii americani sunt cei mai ingenioși.

Exemplul următor e cea mai bună dovadă:

Directorul unui teatru din Brooklyn era desperat că o piesă, de care legase multe speranțe, n'avea succes. Stéua trupeii sale, era din fericire, o excelentă înotătoare. În schimbul unei sume însemnate, directorul a decis'o să încerce o întreprindere îndrăsnită.

Esact la amiață, la ora când circulația era mai activă pe podul Brooklyn, înotătoarea s'a aruncat de la înălțimea podului în apă. O lume imensă a urmărit cu interes și neliniște peripețiile salvării artistei și când a fost întrebată asupra cauzelor, cari au împins-o la acest act de desperare, a răspuns:

„Sunt d-ra X.; joc la teatru Brooklyn și n'am mai voit să apar în fie-care sérá în fața băncilor goale într'o piesă, care e o capo d'operă.“

Din aceea și teatru Brooklyn a fost mereu plin și piesa a rămas în repertoriu.

Cea mai mare țigare.

Țigărele trecute — așa ne povestesc Țigărele străine — a fost trimisă din Havana (insula Cuba) la Londra cea mai mare țigare de foi.

Acésta țigare are o lungime de 16.5 degete și un diametru de 6 degete.

O mie de țigări de acestea ar costa 24.000 de lei.

Consumația zahărului.

După o statistică de actualitate asupra consumației zahărului, primul rang îl ocupă Englitera, care consumă 40 kgr. 71 gr. pe an și de locuitor. În America, consumația mijlocie pe cap este de 31 kgr. 40 gr.; în Elveția de 26 kgr. 41 gr.; în Danemarca de 25 kgr. 77 gr.; în Germania de 19 kgr. 13 gr.; în Peninsula Scandinavică de 18 kgr. 17 gr.; în Olanda de 17 kgr. 68 gr.; în Franța 15 kgr. 70 gr.; în Belgia de 12 kgr. 64 gr.; în România cam de 3 kgr. și ceva, din cauză că populațiunea rurală consumă prea puțin.

În Bulgaria și Serbia consumația zahărului e și mai mică, ca și în Grecia.

Neasemnat efect are crucea după electro-magnetică nr. 86,967 R. B., inventată de d-l Albert Müller (Budapesta V., Vadász u. 42/AE.) și rezultatele la care se ajung prin folosirea ei produc minune. Ca dovadă despre acésta servese și următoarea scrisoare: Stimată d-le Müller! Îți aduc cea mai adîncă mulțămintă pentru bunătatea ce ai avut-o față de mine, trimîndu-mi în două rânduri câte-o cruce electro-magnetică. Fără ori-ce lingușire afirm, că în amîndouă casurile crucea a avut cel mai bun rezultat. De atunci atît eu cât și s'ermanii mei bolnavi îți păstrăm cea mai adîncă recunoștință, pentru bunătatea d-tale. Te rog deci din nou a-mi trimite un aparat, pe s'ema unei biete femei bolnave. Repetîndu-mi rugarea, rămân, Komárom, cu distincă stimă, Juhász István, capelan.

Vindecarea deplină a bôlelor secrete.

Să nu pregete nimeni într-o cestiune atît de gingașe a se prezenta odată în persoană, pentru ca cu ajutorul instrumentelor speciale aduse din streinătate poți afla puctual locul, cauza, răspîndirea și starea bôlei, ori cît de adînc ar fi bôla înrădăcinată în o'ganism. Pe baza acestei esaminări poți cu siguranță afla și calea, pe care ajungi la vindecarea r'elui, ceea-ce fie-care o poate face acasă fără de a-și împiedeca ocupațiunile. Dacă cine-va nu poate veni în persoană, atunci să-și desorie bôla cu deamănuntul și după ce va fi esaminată, va primi deslușirile de lipsă și leacurile trebuincioșe pe lângă ținerea în cel mai mare secret. În scrisore pune marcă de răspuns. După încheierea curei, scrisorile se ard sau la cerere espresă se retrimite.

Un astfel de leucitor și curățitor e institutul special al d-rului Palócz, medic de spital (Budapesta VII Kerépesi-út 10) unde cu bună voință și conșcienșiositate capătă ori cine (bărbat sau femeie) deslușiri asupra vieții seculare, unde i-se curățte sângele bolnav, nervii i-se întăresc, trupul întreg se eliberează de bôla și sufletul de chinuri.

Fără turburarea ocupațiunilor zilnice Dr. Palócz vindecă de ani de zile cu siguranță, repede și din fundament cu metodu s'eu propriu de vindecare și casurile cele mai neglijate, bôlele de besică, de țeve, de testicule, de șira spinărei, de nervi, urmările ouaniei și ale sifilisului, bôla albă, bôle de sînge, de piele și toate bôlele ce se țin de organele seculare femeesci. Pentru femei e sală de așteptare și intrare separată. Consultațiunile le dă însuși Dr. Palócz de la 10 ore în. a. până la 6 ore séra (Duminecă până la 12 ore la amiață).

Adresa Dr. Palócz, medic de spital, Budapesta VII, Kerépesi-út 10.

La Librăria și Tipografia

A. MUREȘIANU, Brașov

au sosit următoarele cărți literare din edițiunea »Lucafărului«:

Ioan Agărbiceanu »De la ț'ără« prețul 1 cor. 50 bani, plus 20 bani porto, pentru România 2 lei, porto 40 bani.

Ioan Ciocîrlan »Traitul nostru« 1 cor. 50 bani. 20 bani porto, pentru România 2 lei, 40 bani porto.

Octavian Goga »Poessii« à 2 corône, pentru România 2.50 lei. Tipărită pe hârtie mai fină 3 cor., pentru România 3 lei 50 bani. plus porto pentru aici în ț'ără 20 bani, pentru România 40 bani.

Alexandru Ciura »Icônă« prețul 1 cor. 20 bani, porto 20 bani, pentru România 1.60 lei, porto 40 bani.

Cărți de rugăciuni și predicii.

Cărți de rugăciuni întocmite de protopresbiterul Calistat Coca cu aprobarea Consistoriului Archiepiscopesc ortodox-oriental din Cernăuți, cuprîndînd diferitele rugăciuni: rugăciunea de sérá, cântarea de laudă pentru sfinta Născătoare. Rugăciunile în zilele de peste s'eptămăna. Liturgia de Dumineca, Acatistul buneivestirii, Canône, Rugăciuni de pregătire pentru mărturisire. Rugăciunile din s'eptămăna luminată. Rugăciunile din ziua Născerei Domnului. Rugăciuni de cuprins felurit etc.

Toate aceste cărți sunt în diferite legături de la cele mai simple până la cele mai luxose. Toate însă sunt foarte frumoșe și elegante. Prețul lor e felurit. În pânză neagră, cu cruce de aur — 75—88 cr. ceva mai mară cu 90 cr. 1 fl. 28 cr., 2 fl. 40 cr., mai garnisită și cu flori 2.50. Mai departe de tot luxose, cari se pot face și ca dar de Crăciun în preț de: 2 fl. 60 cr., 2 fl. 90 cr. 3 fl. 70 cr. 4 fl. 40 cr., 4 fl. 60 cr. Aceste sunt legate în os alb și negru și sunt de o frumșeță neîntrecută.

Până acum am fost lipsiți de cărți de rugăciuni tipărite elegant și legate frumos, așa ca să mulțumescă simțul estetic mai ales al damelor, în privința acésta mult mai pretențioșe. Ni-se întâmpla adesea-ori să vedem deci pe unele dame române cetînd rugăciunile din cărți streine, compuse în limbă streină și după rit strein.

Cărțile de mai sus sunt confecționate de cea mai renumită fabrică în acésta branșă, a lui Steinbrener în Boemia. Bine înțeles, textul este scris de un protopresbiter ortodox din Cernăuți și cărțile sunt aprobate de consistorul din acel oraș.

Se află de vânzare la librăria A. Mureșianu Brașov.

»Cartea Durerii« de Emil Bougaard, tradusă din originalul francez de Iacob Nicolescu., editura lui Dr. E. Diannu. Timișoara 1895. O cartică de de mîngăere sufletosoă, care costă legată 3 cor. (plus 10 b. porto.)

»Cuvîntări bisericesci de Massillon« traduse din originalul francez de Ioan Geață protopop gr.-cat. român al diecesei de Oradea-mare. Prețul 5 corône (6 Lei 50) plus 30 bani porto.

Epistolia a Domnului nostru Ius Christos ce a trimis'o Dumneșeu din ceriu, —24.

Visul Născătoarei de D-șeu —12.

Sonorul s'eu framos r'esonător de plîns-cînturi la mormental Domnului nostru Ius Christos de Ucenescu, . . . —24.

Versurile născerei Domnului nostru Ius Christos, —12.

Arion s'eu carte de cîntece diverse pentru toți și pentru t'ode de I. Darius —50.

Basmele Românilor Nr. 1-12 à —02.

Întîmplările lui Picală, o istorioară veselă de Hîntescu —16.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Traian H. Pop.

Mircea Maior

advocat

București

Strada Frumôșă Nr. 12.

Nr. 638—1905.

a. f. c. ș. d.

Esarîndare de Domeniu.

Domeniul fondului central școlastic din districtul Năsăudului aflător pe hotarul comunei Cianul-mare (comitatul Turda-Arieș) de o pozițiune frumôșă, în estensiune de 1030 jugere 1240 □ ° constatător din arătură, f'enaț și pășune de clasa primă și a doua, dinpreună cu edificii de locuit și edificii economice, se va da pe calea licitațiunei publice în arîndă, pentru pășune eventual

cultivare, începând din 24 Aprilie 1906, pe 6 eventual pe 10 ani după olaltă.

Prețul de strigare ca arândă anuală e statorit în 8500 corone.

Licitatia se ține exclusiv cu oferte scripturistice închise, cari sunt de de a se trimite până în 15 Novembre 1905, la 11 ore înainte de amăzi cu vadiul de 850 corone, la subscrisa comisiune administratōre în Năsăud.

Oferentele trebuie se dechiere în ofertul său, că cunoșce condițiunile de licitație și de contract, pre acele le primește și se supune lor necondiționat.

Condițiunile de licitație și de contract se pot vedē în cancelaria fondurilor și pe speșele proprii se pot copia.

Din ședința comisiunei administratōre de fondurile centrale școlastic și de știpendie din districtul Năsăudului, ținută în

Năsăud, la 25 Septem. 1905.

Președinte:

Gerasim Domide m. p.

Secretar:

Dr. Nestor Simon m. p.

3-3.1885.

AGENTURA PRINCIPALĂ

a Băncei de asigurare dela „Fonciere din Pesta” caută un agent ambulant, carele se posedă în vorbire limba română. Informații se pot lua în cancelaria „FONCIEREI” în Strada Vămie nr. 31, etajul I, în Brașov. 3-3.1888.

Cele mai bune

Vițe nobilitate

precum și Rădăcini și altoi de vițe ltereză „Prima școlă de vierit ardelenescă” în Mediaș—Medgyes a lui M. Ambrosi, proprietar de vii. Președinte al comisiei pentru cultura vielor, al reuniunei agricole s. s. etc. Prețuri curente se trimit gratis și franco. (1903,4-12.)

Pene de gâscă ieftine, pentru umplut perini, din Boemia.

5 Kilo nou curățite Cor. 960, mai bune Cor. 12.—, fulgi albi Cor. 18—24, fulgi ca zăpada Cor. 30—36. Se trimite franco cu rambursă. Se primește îndrăt seu se schimbă ce nu convine cu rebouificarea portului postal. BENEDICKT SACHSEL, Lobes 357 Post Pilsen, 2-6.1923, Böhmen.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

De vândare.

O casă, care constă din 4 locuințe, cu o pivniță lungă de 21 metri, cu o grădină frumoasă de legume și pomi roditori și cu 1 jugăr de loc arător este

de vândare,

vis-a-vis de Calea Ferată, nemijlocit lângă atelierul Căii ferate.

Informațiuni detaliate în Strada Agrișilor sub nr. 8. (Blumena). 3-3

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Tu

nu vei afla pentru cultivarea pielei, special pentru a curăți fața de pistri și a dobândi o coloră a feței fină un săpun mai bun și cu efect decât săpunul medicinal probat al lui

Bergmann's „Lilienmilchseife“

(Marca: 2 mineri.)

de Bergmann & Co. in Tetschen a/E.

Se capătă bucată cu 80 bani, la farmaciile: VICTOR ROTH la „Ursu“, FR. STENNER la „Leu“, JUL. HORNING la „Arap“, E NEUSTÄDTES, „Schutzengel“ drog. TEUTSCH & TARTLER. și la farmacia W. LINGNER, în Sighișora. în Brașov;

Tablete purgative cu efect nesupărăcios și sigur.

Trebuința anuală mai mult de 10 milioane cutii. Curat vegetabile și întăritore de stomac. Prețul unei cutii de probă Cor. 1.20. De familie 2.50. Se capătă numai în farmacii în cutii originale. — Se capătă în to're farmaciile. Deposit pentru Brașov în farmacia „La Biserica albă“ a d-lui Frauz Kellemen. (9-12,1894.)

Unde se mănâncă bine și se beu VINURI curate de Mediaș BERE de Pilsen „Urquell“ prospătă dela cep în fie-care ți? La

Restaurantul Schwarzburg în Brașov, Str. Spitalului nr. 20.

Lista de bucate românescă. De o cercetare numerosă se rōgă C. R. GLIGORE CRISTEA, conducătorul restaurantului. 134-0

A V I S!

Am onōrea a aduce la cunoșcința Onor. public, că m'am retras dela afacere, și magazinul meu de Tapiserie și mărunțșuri Pam vândut D-lui Moritz Krauss.

Mulțumind pentru încrederea ce am avut din partea publicului, mă rog ca și pe succesorul meu se binevoiti al sprijini.

Cu totă stima Rosa Obert.

Referindu-mă la avisul de sus, am cnōrea a face cunoscut On. public, că am cumpărat dela D-șora Rosa Obert tot depositul de Tapiserie și mărunțșuri și aceste articole, în măsură mai mare le voiu ține în magazinul meu de

IMPLETITURI și MĒRUNȚȘURI Brașov, Tērgul pōmelor 18.

Mărfurile de tapiserie ce le am cumpărat le voiu vinde până la Crăciun cu prețuri foarte reduse.

Rugându-mē de o cercetare numerosă, sunt cu totă stima

MORITZ KRAUSS.

În calitate de incasator și vîndător se pōte obține un post sigur și proventuos pe lângă salar fix și provisiune orî-cine, decă e sirguincios și cu rivnă. Oferte sub „Sărguința seriōsă“ la administr. acestei foi. (5-6,1900.)

In Strada Castelului Nr. 74 este de inchiriat

imediat din cauza plecării, o locuință cu 2 odăi și bucatărie. Tot acolo sunt de vîndare diferite mobile. 1908.2-2.

Continutul următorilor articoli igienici sunt întrebuițați de cei mai renumiți profesori și medici, și sunt declarați de foarte buni.

Senegin contra tusei, regușeli, dureri de piept, oficeii, tusei măgărești, catarului, astmei, greutății de respirat, lungōrei și tusei seci. Vîndecă sigur și repede. — Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Capsic unsore contra durerii de ôse, podagreii, reumatismului recelilor, durerilor de cap, de dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbătrinite bōle le vîndecă. — Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Centarin contra morburilor de stomach, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomach, grătă și vomare, sgirciurile cele mai grele, Leac sigur. Foseșe și la curățirea sângelui. — Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Kaliodsarsaparil mijloc escelent pentru curățirea sângelui la sifilis, morburile tinerețelor. — Prețul 1 sticlă 2 cor.

Laxbombs închiderea scaurului e cauza dimeritelor morburii, precum palpitatea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deși cine suferă de încheierea scaunului, numai decăt se comandez Laxbombs, zaharele purgative, plăcute și dulci la gustat. — Prețul 1 coronă.

Faceți încercare despre orî-ce articol și Vē yeți convinge. (7-10.)

Cornel Demeter,

apotecar în Szászváros, Piața școlei nr. 39.

Un candidat de avocat Dr. juris. ce posedă perfect, limba română, maghiară și germană, caută aplicare în o cancelarie advocațială. Adresa la administrația „Gazeta Transilv.“ 2-2.1924.

In deursul verei abnormal de sece-tōsă au fost erăși

Pepinerie de nobilitarea viței de Vie de pe Târnava.

Proprietar: FR. CASPARI Mediaș 24. Ardeal. Singură în totă Ungaria, care uda pepinaria de vițe dîlnic cu enorma cantitate de apă de 5 milioane litri și de aceea singura, care și în anul acesta lîferăză într'adevăr vițe frumōse și în totă privința ireproșabile. Prețuri curente cu ilustrații și numēroșe scrisori de recunoșcință gratis.

500 fl. plătesc celui ce va mai capēta vre-odată durere de dinți, orî îi va miroși gura, după ce va folosi

apa de dinți

a lui Bartilla, o sticlă 70 bani. (Pentru pa. betare și expe. franco 96 fl.)

Eduard Bartilla-Winkler

VIENA, 19/t., Sommergasse 1.

Sē se cēră pretēndinea apriat apa de dinți a lui Bartilla. Denonțari de falsificare vor fi bine plătite. La locu-riile, unde nu se pōte capēta, triurt 7 sticle cu 5 cor. 20 fil. franco

Se capēta în BRAȘOV la farmaciile: V. Roth strada Orfanilor nr. 1, Neustädter piața Franc. Iosif. Jekelius, Steuner Str. Porți 21. Obert Blumena la Victor Klein farm. Corōna. Eduard Kugler Brașovul vechiu.

A V I S!

Suberisul am onōrea a face cunoscut On. public și în deosebi epitropilor bisericesci, că am deschis în Brașov (la 2 Porumbi) Strada Nēgră nr. 3 (3 Felső-Villa-utca 3)

O fabrică de luminări de cēră curată și parafină sub firma

IOAN PETEU.

Prima fabrică de luminări de cēră și parafină din Ardeal. Și sunt în plăcuta poziție de a executa tot-felul de luminări în tōte formatele, precum și aurite, ér comandez le voiu executa prompt și cu prețuri foarte convenabile. 15-90,1858.

Antreprise de pompe funebre

E. Tutsek.

Brașov, Strada Școlii Nr. 3.

vis-à-vis de Băcāna Stēua Roșie.

Recomandă Onor. public la casurii de mōrte, aședământul său de înmormēntare bogat asortat în cari tōte obiectele, atāt sorteile mai de rēnd, cât și cele mai fine, se pot capēta cu prețuri ieftine.

Comisiune și depou de sicriuri de metal ce se pot inchide hermetic, din prima fabrică din Viena.

Fabricarea propriă a tuturor sicriurilor de lemn, de metal și imitațiuni de metal și de lemn de ștejaru.

Depou de cununi pentru monamente și plantici cu prețurile cele mai moderate.

Representanță de monumente de marmură, carē funebre proprii cu 2 și cu 4 cai, precum și un car funebru vēnēt, pentru copii, precum și cioclii.

Comande întregi se escută prompt și ieftin, i au asupra-mi și transporturi de mōrți în străinătate.

La casurii de mōrte a se adresa la

E. Tutsek.